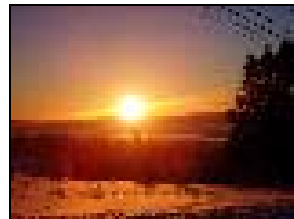

Vireää Tunturi-Lappi 2007-2013

1 JOHDANTO

Kyläkulttuuria Tuntureitten Maassa ry. (KKTMM ry.) on toimintansa aikana tukenut Tunturi-Lapin kylien elinvoimaisuutta ja edistänyt alueen elinkeinoja vahvistamalla yhteisöllisyyttä ja tukemalla yritystoimintaa. Tätä työtä jatketaan uudella ohjelmakaudella eri toimialoilla ja seutukuntamme kylissä.

Kehittämisen painopistealueiksi nousevat maaseutuyrittäjyys ja elämysmatkailu. Maaseutuyrittäjyydessä alueemme paikallis- ja aluekulttuurit, poronhoito, kalastus, saamelaisuus, maa- ja metsätalous, tuottavat elinkeinotoiminnalle hyödyntämismahdollisuuksia. Uusia mahdollisuuksia avaavat suunnitteilla ja jo olemassa olevat lämpölaitokset, joiden energiaratkaisut on suunniteltu paikallisen energiapuuvarannon hyödyntämiseen. Matkailukeskukset ovat aluekehityksen vetureita, johon keskeinen syy on ollut toimijoiden paikallisuus.

Matkailukeskusten sosiaalis-taloudellinen asema on muuttunut voimakkaasti viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana. Alueen matkailukeskuksista pisimmälle ovat kehittyneet Levi, Ylläs ja Olos sekä Kilpisjärvi, Hetan kirkonkylän aluetta unohtamatta. Pallastunturit kansallispuiston sisällä edustavat omaa mielenkiintoista kokonaisuuttansa. Kuinka laajalle maantieteelliselle alueelle matkailukeskusten myönteinen vaikutus levittäytyy, on sidoksissa siihen, kuinka hyvin lukuisat paikalliset toimijat saadaan sitoutettua matkailun suunnitteluun ja sen kehitysprosesseihin.

Paikallisuus ja alueen kulttuuriperinteen hyödyntäminen sekä kylien toimijoiden mukana olo on välttämätöntä matkailun kansainvälistymiselle. Siinä on toimintaryhmällämme luontevan selkeä tehtävä alueella; verkottaa hajallaan olevat toimijat toistensa kanssa ketjuksi. Kansainvälisten matkailijoiden mukana on tullut paljon uusia innovaatioita alueelle. Edellä mainitut matkailukeskukset ovat olleet hyvin esillä tiedotusvälineissä ja tätä julkisuutta sekä medianäkyvyyttä ovat voineet hyödyntää kaikki alueen yritykset tuotteidensa ja palveluidensa markkinoinnissa. Menestyvän matkailun tuoma myönteinen kehitys vahvistaa jatkossakin asukkaiden itsetuntoa. Muun muassa Teuravuoman suoalue on tarjonnut alueen kylien ihmisille kehitysvoimaa, joka on ylittänyt valtakunnallisen mediakynnyksen.

Uusi ohjelmakausi on myönteinen haaste toimintaryhmämme alueelle. Pyrimme kehittämisstrategiamme avulla vahvistamaan myönteistä kehitystä ja auttamaan ongelmatilanteissa. Olemme saaneet haasteen maaseudun pienimuotoisen yrittäjyyden edistämässä ja pienyritysten synnyttämisessä. Toimintaryhmätyöllä on suuri mahdollisuus, sillä se on maaseudun kehittäjistä lähimpänä toimijoita.

Vireä Tunturi-Lappi –kehittämisohjelmaa on valmisteltu yhteistyössä seutukunnan eri toimijoiden kanssa. Suuri kiitos kuuluu alueemme asukkaille, jotka osallistuivat kesähelteilläkin tapaamisiin, joissa mietittiin tulevaisuuttamme. Kuntien viranomaisten osallistuminen suunnitteluun on ollut elintärkeää samoin positiivinen suhtautuminen rahoitukseemme. Kiitokset kuuluvat myös Lapin TE-keskukselle, joka on kommentoinut ohjelmaa.

Vireä Tunturi-Lappi –kehittämisstrategialla Kyläkulttuuria Tuntureitten Maassa ry. hakee Leader+ rahoitusta tulevalle ohjelmakaudelle 2007–2013.

Muoniossa 12.12.2005

Timo Kurula
puheenjohtaja

Erja Risto
sihteeri

TIIVISTELMÄ

Kyläkulttuuria Tuntureitten Maassa ry. pyrkii kehittämisohjelmallaan edistämään alueensa hyvinvointia uusien työmahdollisuuksien ja toimintaympäristön kehittämisen kautta. Tavoitteisiin tähdätään yleisellä kehittämistyöllä ja selvästi kohdentuvien toimenpitein eri toimialoilla.

Kehittämistyöllä pyritään nostamaan kylien ja niiden asukkaiden osaamista ja toimintakykyä. Tämä edesauttaa ja turvaa asukkaiden reagointimahdollisuuksia muuttuvaan toiminta- ja elinympäristöön. Hanketoiminnalla parannetaan kyläläisten mahdollisuuksia huomata ja havaita omat mahdollisuudet ja he kykenevät hankkeistamisen avulla vastaamaan ongelma- tai kehittämiskohteeseen. Kehittämistoiminnan tavoitteena on yrittäjyyden edistäminen ja yritystoiminnan mahdollistaminen kyläläisille. Yritystoiminta tai yrittäjyyden kaltainen toiminta tulee olla realistinen ja innostava vaihtoehto toimijoille, joilla siihen on edellytyksiä. Kehittämisyhdistyksen rooli on olla tiennäyttävä, mukana kulkija ja toimintaympäristön muokkaaja yrittäjyydelle otolliseksi sekä kylien asukkaiden aktivoija ja elämänlaadun parantamisen edistäjä. Tunturi-Lapissa tämä sarka aukeaa osin myös kansainvälistämisen kautta. Laajentamalla näkökulmaa voidaan löytää innovatiivisia ratkaisuja ja työskentelymalleja.

Kehittämistyön painopistealueet ovat maaseutuyrittäjyydessä ja elämysmatkailussa. Maaseutuyrittäjyys on maaseudun tai harvaanasutun alueen yritystoimintaa, jonka onnistumisen peruskivenä on erikoistuminen ja paikallisten tuotteiden valmistus seutukunnan käyttöön. Maaseutuyrittäjyyttä tuetaan mm. Tunturi-Lapin perinteisten elinkeinojen saroilla, joihin kuuluvat pohjoinen maa- ja porotalous. Myös vetovoimaiset, eksoottiset tekijät alueemme luonnossa ovat kehittämistyön ja -tuen kohteena. Yrittäjyystoiminnan laajentamista ja kehittämistä alueen paikallisten energialähteiden hyödyntämiseen tuetaan mahdollisuuksien mukaan. Ympäristöystävällinen energiantuotanto on matkailun imagotekijä. Yritystoiminnan uudet, kasvavat toimialat vaativat oman kehittämistyönsä, jota voidaan edesauttaa innovatiivisella hanketyöskentelyllä. Kylätoiminta ja yhteisöllisyys ovat kehityksen kulmakiviä, joista nousee maaseudun tahto.

Matkailun osalta toimintaa kehitetään vastaamaan myös matkailijoiden muuttuvia tarpeita varten. Elämysmatkailu kohdentuu yhä vahvemmin eri matkailutrendeihin. Seutukuntamme vahvuus matkailussa on luonto ja sen puhtaus sekä omaleimainen vahva kulttuuri ja perinteet. Työhyvinvointi ja työssäjaksaminen ovat enenevässä määrin tärkeitä osa-alueita ja alueemme olosuhteet luovat erinomaiset puitteet henkiseen uudistumiseen ja virkistymiseen. Erikoisolosuhteemme tarjoavat myös työskentelymahdollisuuksia eri ammattiryhmien edustajille.

Tavoitteena on antaa yhä useammalle mahdollisuus työllistää itsensä tähän kauniiseen ja tunnelmalliseen ympäristöön.

Vireä Tunturi-Lappi 2007–2013 –kehittämisohjelma on kirjoitettu yhteistyössä alueen asukkaiden, kuntien edustajien ja KKT ry:n hallituksen jäsenten ja toimihenkilöiden toimesta.

SISÄLLYSLUETTELO

1. TOIMINTARYHMÄ	5
1.1 Yleistä	5
1.2 Hallitus	5
1.3 Henkilöstö	5
1.4 Tiedottaminen ja aktivointi.....	6
1.4.1 Tiedotussuunnitelma	6
1.4.2 Aktivointisuunnitelma.....	7
1.5 KKTM ry:n rooli seutukunnan kehittäjänä	7
1.6 Edellinen toimintakausi ja ohjelmatyön valmistelu	8
2 TOIMINTA-ALUE	10
2.1 Alueen kuvaus.....	10
2.2 Alueen väestö	11
2.3 Toiminta-alueen SWOT-analyysi	13
2.3 Tunturi-Lapin elinkeinoelämän kehittyminen.....	15
3. KEHITTÄMISTYÖN YLEISET TAVOITTEET	16
3.1 Visio	16
3.2 Toiminnan säilyttäminen ja parantaminen kylissä.....	16
3.2.1 Kylien aktivointisuunnitelma	16
3.2.2 Kylät toimijoina	16
3.2.3 Kylät matkailun kehittäjinä	17
3.3 Osaamisen kehittäminen.....	18
3.4 Yrittäjyyden edistäminen.....	19
3.5 Tasa-arvoon pohjautuvat tavoitteet.....	20
3.6 Kansainvälisyys.....	21
3.7 Yhteensovitus muiden ohjelmien kanssa	22
3.8 Alueellinen työnjako ja toiminnan organisointi	24
3.9 Hankevalintakriteerit.....	28
3.10 Tulokset	30
4. KEHITTÄMISEN PAINOPISTEALUEET	32
4.1 Maaseutuyrittäjyys	32
4.1.1 Eksoottiset, pohjoset evhät.....	33
4.1.2 Bioenergia	34
4.1.3 Maaseudun monipalveluyrittäjyys.....	35
4.1.4 Yhteisöllisyys, kylätoiminta – toiminnan ja yrittäjyyden siemen.....	36
4.2 Elämymatkailu	36
4.2.1 Luontoelämymatkailu.....	37
4.2.2 Kulttuuri- ja perinnematkailu	38
4.2.3 Ammatti- ja työyhteisömatkailu.....	38
5. RAHOITUS	39
5.1 Kokonaisrahoitus	39
5.2 Rahoituksen jakautuminen Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishjelman painopisteisiin	39
5.3 Rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain.....	40
5.4 Kuntien sitoutuminen kehittämishjelmään ja sen rahoittamiseen	40
6. SEURANTA	40

1. TOIMINTARYHMÄ

1.1 Yleistä

Kyläkulttuuria Tuntureitten Maassa yhdistys on perustettu 30.9.1999. KKTM ry:n kotipaikka on Muonio. Yhdistyksen tarkoituksena on Tunturi-Lapin elinvoimaisena säilyttäminen, alueen elinkeinojen ja yrittäjyyden yleisten edellytysten edistäminen, yhteishengen lisääminen, verkostoituminen ja edunvalvonta sekä jäsenten keskinäinen yhteydenpito. Yhdistyksen jäsenyys on avoin kaikille. Joulukuussa 2005 jäsenistöön kuuluu yksityisiä henkilöitä eri ammattialoilta, kuntia ja kyläyhdistyksiä. Jäseniä yhdistyksessä on 156. Yhdistyksen säännöt, Liite 1.

1.2 Hallitus

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluvat syyskokouksessa valitut puheenjohtaja ja yksitoista varsinaista jäsentä, joilla kaikilla on henkilökohtainen varajäsen. Jokaisesta toiminta-alueen kunnasta on hallituksessa kolme jäsentä. Hallitus on muodostettu kolmikantaperiaatteen mukaan: 1/3 jäsenistä on kuntien edustajia, 1/3 yhdistysten/yritysten edustajia ja 1/3 aktiivisia kuntalaisia. Vuoden 2006 hallituksen kokoonpano, Liite 2.

Hallituksen tehtäviä:

- toimintaryhmän hallitus toimii ohjelmasuorituksen johtoryhmänä
- päättää rahoituskehiksestä / talousarviosta TE-keskuksen myöntämän rahoituskehiksen mukaisesti
- tekee ehdotuksen TE-keskukselle esitettävästä talousarviosta sekä toiminnan ja talouden tavoitteista kunkin vuoden rahoituskehiksestä viimeistään edellisvuoden lokakuussa
- hyväksyy maksumääräysten antajiksi toiminnanjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan
- voi antaa toiminnan ja talouden hoitamiseen liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- päättää yhdistyksen omista projektiluonteisista hankkeista ja niiden rahoituksesta
- käsittelee sille tehdyt hanke-esitykset ja antaa niistä lausunnot rahoittajalle ja seuraa, että avustukset käytetään kehittämissuunnitelman mukaisesti
- vastaa toiminta-alueellaan rahoitettavien hankkeiden valinnasta
- voi delegoida päätösvaltaansa työntekijöilleen.

KKTM ry. on ottanut käyttöönsä 1.5.2006 alkaen talous- ja johtosäännön, hallitustyön käytännöt –ohjeistuksen ja laatinut työntekijöilleen ohjeistuksen työn tekemistä varten, Liite 3. Näillä toimenpiteillä selkeytettiin yhdistyksen toimintaa ja uudelleen organisoitiin sisäistä toimintaa toiminnan laadun parantamiseksi.

1.3 Henkilöstö

Yhdistyksen palveluksessa on toiminnanjohtaja (MMM) ja hankesihteeri (merkonomi), jotka koulutuksensa ja edeltävien työkokemuksiensa kautta tuovat oman ammattitaitonsa ja erityisosaamisensa yhdistyksen osaamiseen. Kirjanpito- ja tilipalvelut ostetaan tilitoimistolta.

Ryhmän käsittelemien elinkeinollisten hankkeiden määrä on linjattu tulevalle ohjelmakaudella kehittämishankkeita suuremmaksi. KKTM ry:n toiminta on jo aiemmin kohdentunut enenevässä määrin yrityshankkeisiin, ja sitä kautta hallituksen ja toimihenkilöiden kokemus ja osaaminen ovat hioutuneet niiden käsittelyyn. Toimihenkilöt ovat vaihtuneet, mutta he ovat omaksuneet tarvittavat tiedot ja taidot yrityshankkeita koskevassa päätöksenteossa. Tässä ovat apuna ne yhteistyökumppanit, jotka toimivat seudullisessa yrityspalveluverkostossa tulevaisuudessakin. Tarvittaessa asiantuntijoita hyödynnetään kannattavuuslaskelmissa, yritysidean testaamisessa ja jatkuvan kannattavuuden edellytysten selvittämisessä. Hankkeiden edetessä ollaan tiiviissä

vuorovaikutuksessa esim. TE-keskuksen maaseutu- ja yritysoston yritystutkijoiden kanssa. Onnistuneesta yritysneuvonnasta kertoo se, että yritysten rahoituspäätökset ovat olleet hake-
musten mukaisia.

Uusien toimihenkilöiden ja hallitusten jäsenten perehdyttämisestä huolehditaan. Työntekijät saavat työnohjausta ja neuvontaa aina tarvittaessa omalta ryhmältä ja myös muilta Lapin toimintaryhmien henkilöstöltä ja TE-keskuksen virkamiehiltä. TE-keskus myös kouluttaa Lapin alueen hankehenkilöstöä.

Toiminnanjohtajan tehtäviin kuuluu mm. toiminnan operatiivinen johtaminen, toiminnan kehittäminen, alueen toimijoiden aktivointi, yhteydenpito sidosryhmiin, tiedotus, hankevalmistelussa avustaminen ja rahoitushakemusten käsitteleminen. Toiminnanjohtaja valmistelee talousarvioehdotuksen ja vastaa talousarvion tavoitteiden toteutumisesta. Toiminnanjohtaja vastaa toimintaan hallitukselle.

Hankesihteerin tehtävänä on mm. toimia hankesuunnitelmien ja -hakemusten valmistelijana yhdessä hakijoiden kanssa, hankeaktivointi, -neuvonta ja ohjaus sekä KKTM ry:n toimintaan kuuluvat toimisto-, raportointi-, maksatus ja yhteyshenkilötehtävät.

Asiantuntijatyöryhmiä voidaan perustaa tarvittaessa. Näihin voi kuulua myös hallituksen ulkopuolisia ihmisiä, mutta asiantuntijoilla ei voi murtaa tai heikentää kolmikannan toteutumista. Pysyviä asiantuntijajäseniä ei ole. Asiantuntijatyöryhmien lausuntoja voidaan käyttää apuna päätöksenteossa.

1.4 Tiedottaminen ja aktivointi

1.4.1 Tiedotussuunnitelma

Ulkoisessa tiedottamisessa käytetään raportteja, www-sivuja, lehtiartikkeleita, sähköistä tiedotetta Säpinää, jäsentiedotetta, suoramarkkinointikirjeitä, radiota ja neuvontatyötä paikan päällä. Internet-sivuiltamme löytyy mm. apua hankesuunnitteluun, linkit lomakkeisiin, muuta ajankohtaista hanketietoutta sekä kehittämisohjelma. Toimintaryhmätyöstä ja sen tarjoamista eri rahoitusmahdollisuuksista tiedottaminen kyläasukkaille on lisääntynyt henkilöstön oman osaamisen kehittyttyä ja alueen eri toimijoiden verkostoitumisen kautta.

KKTM ry:n kehittämisohjelman tiedottamiseen kuuluvat lehtiartikkelit Tunturi-Lapin alueella ilmestyvässä sanomalehdissä. Jokaisen kunnan alueella ilmestyy oma paikallislehti, joilla on laaja levikki. Toimintaryhmän kautta rahoitetuista hankkeista tiedotetaan alueen lehdissä ja muussa mediassa.

Jäsen- ja kylätiedotteissa esitellään hankkeita, jotka ovat saaneet rahoituksen yhdistyksemme kautta. Tämän avulla hanketoiminnan mahdollisuudet rahoitusratkaisuihin konkretisoituvat asukkaille. Jäsen- ja kylätiedotetta suunnitellaan jaettavaksi myös matkailukeskuksissa yhdessä muiden ilmaisjakelulehtien kanssa. Yhdistyksen henkilökunnan toimesta tapahtuu päivittäistä tiedottamista asiakas- ja yhteistyökontaktien kautta. Kuntiin tiedotetaan vuosittain rahoitetuista hankkeista ja saavutetuista tavoitteista.

Vireä Tunturi-Lappi –kehittämisohjelmasta laaditaan tiivistelmä kuntalaisille ja yrittäjille, josta lukijat helposti ja vaivattomasti saavat selville ne hankkeet ja kehittämistoimet, joita ohjelmalla voidaan rahoittaa. Tämä koskee myös yrityshankkeita. Tiivistelmää jaetaan laajasti. Se tulee olemaan KKTM ry:n internetsivuilla, ja se jaetaan jäsen- ja kylätiedotteen välissä. Tiivistelmää

on mahdollisuuksien mukaan saatavilla ja jaettavissa myös kunnissa, matkailukeskuksissa ym. julkisissa paikoissa.

Sisäisessä tiedotuksessa (toimihenkilöt, hallitus ja hankkeet) käytetään sähköpostia, kirjeitä, tiedotteita ja henkilökohtaisia kontakteja.

Tulevalla ohjelmakaudella KKTM ry. laatii vuosittain ajankohtaisen tiedotussuunnitelman, joka perustuu tilannearviointiin siitä, mistä asioista tiedottamista sillä hetkellä tarvitaan.

Lapin toimintaryhmät järjestävät yhteisen tiedotustilaisuuden uudesta ohjelmakaudesta. Yhteisellä tiedotustilaisuudella saadaan toimintaryhmätyölle näkyvyyttä maakunnan suurimpia medioita myöten.

1.4.2 Aktivointisuunnitelma

Kaikessa tiedottamisessa lähtökohtana on Leader-toiminta -mallin levittäminen ja asukkaiden mielenkiinnon herättäminen ja osallistaminen yhteiseen aluekehittämiseen. Tavoitteena on kyläläisten ja yritysten tietoisuus siitä, että he voivat olla mukana toimimassa ruohonjuuritason kautta nousevissa kehittämiskohteissa ja myös kansainvälisessä vuorovaikutuksessa hankkeiden avulla. Aktivoinnin tarkoituksena ei ole pelkästään tietoisuuden ja tunnettuuden lisääminen vaan ennenkaikkea toimijoiden kannustaminen tekemään yhdessä.

KKTM ry. käynnistää ohjelman toteuttamiseen tähtäävät aktivointitoimet jo vuonna 2006. Aktivoinnin kohteena ovat kylät, kyläläiset, paikalliset järjestöt, yhdistykset ja yrittäjät. Kehittämisohjelma on valmisteltu alueen tarpeita vastaavaksi. Nämä tarpeet ovat paikallisten asukkaiden, yrittäjien ja yhdistysten näkemyksiä. Toimihenkilöt tapaavat eri yhdistysten edustajia, tekevät yhteistyötä mm. matkailun kehittäjien kanssa, konkretisoivat ohjelman mahdollisuudet elinkeinoelämän näkökulmasta, hakevat oikeat kumppanit samaan pöytään hankesuunnitteluun jne. Alueesta tehdyn SWOT-analyysin pohjalta kartoitettuihin heikkouksiin osoitetaan lääkkeitä Tunturi-Lapin vahvuuksista, joita on enemmän. Nämä vahvuudet tulee nostaa esille siten, että nähdään ja tiedostetaan esimerkiksi ne tekijät, miksi alue on niin suosittu ulkopaikkakuntalaisten keskuudessa. Aktivoinnissa tärkeä osa on luottamuksen herättäminen alueella Leader-toimintaan ja onnistuneista ratkaisuista ja hankkeista kertominen. Tämä kannustaminen ja rohkaisu kuuluu myös hallituksen jäsenille. Heidän kauttaan tieto toiminnasta ja sen mahdollisuuksista leviää joka kuntaan ja sen eri toimijaryhmiin.

Tiedotus- ja aktivointisuunnitelmien avulla eri yhteisöt tavoitetaan useiden kanavien kautta ja KKTM ry:n yleinen tunnettuus lisääntyy. Alueemme vakinaisen väestön vähyys tarkoittaa myös sitä, että julkisuuden saavuttamisen kynnyks on matalampi ja useat toimijat ovat ja tekijät tuntevat toinen toisensa. Verkostoituminen on helppoa.

1.5 KKTM ry:n rooli seutukunnan kehittäjänä

Toimintaryhmän toiminta perustuu kumppanuuteen, maaseudun osallistamiseen ja omatoimisuuden ja yhteistyön lisäämiseen. Tätä toteutetaan rohkaisemalla paikallisia toimijoita, etenkin kyläläisiä ja alueen asukkaita, hyödyntämään Tunturi-Lapin vahvuuksia ja mahdollisuuksia. KKTM ry:n henkilöstö avustaa ja on tukena hankesuunnittelussa, hankkeen eteenpäin viemisessä ja sen käynnistämisessä sekä loppuun viemisessä. Toimintaryhmä toimii myös ideapankkina, jonka avulla voi muokata hankkeen suunnittelijalle tarpeellisia hanketyökaluja ongelman ratkaisemiseen tai asian kehittelyyn. Toimintaryhmä jakaa osaamistaan ja levittää hyviä käytäntöjä eteenpäin. Tämä madaltaa kynnyksiä hanketoimintaan, kun esimerkkejä ja mahdollisesti omaan ideaan rinnastettavia hankkeita on tarjolla, jolloin kyläläiset rohkaistuvat

itse oma-aloitteisemmin tarttumaan kylänsä puutteisiin ja viemään suunnitelmiaan ja kehittämisaatuksiaan eteenpäin. Joku on jo kerran kulkenut sitä ”hankepolkua” ja päässyt tien päähän!

Useiden kylien ongelmana on niiden järjestäytymättömyys. Se estää kylien suunnitelmallisen toiminnan ja mahdollisen toiminnan rahoituksen. Kylätoiminnan kehittäminen ja passiivisten kylien saaminen mukaan toimintaan on ensiarvoisen tärkeää. Lapin Kyläasiain neuvottelukunnan tehtävänä on kylien edunvalvonta ja siihen mahdollisesti liittyvä kyläläisten kouluttaminen omien kyläasioidensa hoitoon. Toimintaryhmän tehtävänä ja mahdollisuutena on myös yhdessä neuvottelukunnan kanssa aktivoida kyliä ja tavoitteena on tuloksellinen kylätyö, jolloin on hyödynnetty molempien yhdistysten vahvuuksia ja asiantuntemusta ja hankkeiden avulla kehitetty maaseutua. KKTM ry. kehittää alueen kyliä ja harvaanasuttua alueettaan sen reunoja myöten: kasvukeskuksien vaikutuksen ulkopuoliseen alueeseen tarttuu toimintaryhmä!

Toimintaryhmän tavoitteena on tarttua pilottimaisesti asioihin, sillä sen verkostot ulottuvat sekä kyläläisiin, yrittäjiin, muihin hanketoimijoihin, aluekehittäjiin että rahoittajiin. Toimintaryhmällä on näkemystä eri tilanteisiin; he ovat hankeosaamisen selkärankana kyläläisille. KKTM ry. on seutukunnan maaseudun kehittäjästä lähinnä ruohonjuuritasoa. Yksi toimintaryhmän tehtävä Tunturi-Lapissa on alueen identiteetin vahvistaminen asukkaiden keskuudessa.

KKTM:n rooli maaseudun kehittäjänä on jo vahva ja yhdistyksen toimintaa kehitetään alueen tarpeisiin. Yhdistys tulee mieltää paikallistason toimijana ja kenttähenkilöstönä, joka on lähellä konkreettisesti ja helposti. Kynnystä toimintaryhmän ja kyläläisten välillä ei tule olla. Ensiarvoisen tehtävämme tulevina vuosina on miettiä kylien tulevaisuutta ja vahvistaa alueemme hyviä asioita, vastata kehittyviin maaseudun trendeihin ja yrittää poistaa negatiivisesti väestökehitykseen vaikuttavia asioita.

Koska seutukunnan elinkeinoin ja aluekehitykseen on tulossa muutoksia, toimintaryhmä valmistautuu niihin ja nostaa alueen osaamistasoa ja toimintavalmiuksia esimerkiksi yrittäjyysvalmennuksella, koulutuksella paikallisiin tarpeisiin ja tiedottamalla toimintamahdollisuuksista ja rahoituksesta. Edellä mainittuja asioita toteutetaan myös yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa ja tavoitteena on sellainen toiminta / koulutus, mitä muut toimijatahot eivät järjestä. KKTM ry:n tehtävänä on yritystoiminnan lisäämisen kautta vahvistaa alueen työllisyyttä ja veto-voimaisuutta.

Kaikessa toiminnassaan KKTM ry. noudattaa kestävän kehityksen periaatteita. Hanketoiminnalla pyritään vaikuttamaan esim. ihmisten aiheuttamien luonnon haittojen minimoimiseen, tuotteiden elinkaaren pidentämiseen ja esim. jätteiden kierrätykseen / hyötykäyttöön.

1.6 Edellinen toimintakausi ja ohjelmatyön valmistelu

KKTM ry:n tehtävänä ei ole ollut pelkästään hyvien hankkeiden etsiminen ja niiden rahoittamisen puoltaminen, vaan se on ollut myös neuvova ja kouluttava maaseudun kehittämissyhdystys. Toimintaryhmä on mm. antanut tarpeen mukaan eritasoisia yritysneuvontaa, tiedottanut rakennerahastojen mahdollisuuksista yrittäjille ja kuntalaisille ja lisännyt hanketoiminnan tunnettuutta ja EU-tietoutta seutukunnassa. Tunturi-Lapin asukkaat ovat pikkuhiljaa tottuneet koputtamaan KKTM ry:n ovelle.

Sopimuksen yleistavoitteet ja painopisteet ovat toteutuneet hyvin eri toimenpidekokonaisuuksien mukaisesti. KKTM ry:n onnistumisia toimintaryhmätyössä ovat olleet mm. yhteistyöverkostojen rakentaminen, paikallisuuden merkityksen nostaminen esim. perinne- ja kulttuurihankkeissa

sekä palvelujen parantaminen. Uudenlaista toimintaa on syntynyt matkailuun liittyvään palvelutoimintaan (Jouni Ponnikas, Lönnrot-instituutti 04/2006).

Taloudelliset vaikutukset ovat syntyneet kehittämistoimintaan ja hanketyöhön myönnettyjen tukien kautta ja uudet yritykset ovat parantaneet aluetaloutta, työllisyyttä ja sosiaalisia rakenteita. Ainoastaan metsätaloustoimenpiteet mahdollistava toimenpidekokonaisuus on jäänyt toiminnassamme hyödyntämättä nykyisellä ohjelmakaudella.

Vuosina 2001–2006 on syntynyt uusia työpaikkoja 54,75 kpl ja 41 uutta yritystä. Uudistettuja työpaikkoja on 30,5 kpl. Käynnissä olevien hankkeiden osalta tulokset perustuvat arvioihin.

Konkreettinen ohjelmatyön valmistelu käynnistyi hallituksen opintokäynnillä Keski-Eurooppaan. Portugalissa tutustuminen Evoran alueelle tapahtui perehtymisellä alueen toimintaryhmäyöskentelyyn ja heidän hankkeisiinsa sekä vieraillemalla muutamissa alueen pieniryksissä. Belgiassa tutustuminen Euroopan Parlamentin ja Suomen Kuntaliiton Brysselin toimipisteeseen ja Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan yhteiseen EU-alue toimistoon, European North Lapland-Oulu, avasivat kanavia toimijoiden taholle. Hallituksen puheenjohtajan ja toiminnanjohtajan vieraillessa kesäkuussa 2005 Brysselissä Leader+ Contact Pointissa tutustuttiin ja luotiin yhteistyösuhteita myös tulevalle ohjelmakaudelle unionin alueella toimivien toimintaryhmien ja heidän edustajiensa kanssa.

Ohjelmatyö käynnistettiin paikallisella tasolla Outokaira Tuottamhan ry:n ja KKTM ry:n yhteisellä Maaseudun kehittäminen nyt ja tulevaisuudessa –seminaarilla 2.3.2005.

Nykyistä ohjelmaa on valmisteltu alhaalta-ylöspäin -mallilla. Kehittämishojelman painopistealueet ovat nousseet esille jo kyläsuunnitelmissa (kyläsuunnitelmat 22 kpl ja niissä mainitut painopisteet, Liite 4). Toimeentuloa Tunturi-Lappiin, koulutusta kyliin –hankkeessa (v. 2003-2004) havaittiin, miten osaamisen tasoa nostamalla voidaan kyläyhteisöjen käyttöön kohdennettujen varojen käyttöä hyödyntää. Sillä vaikutetaan osallistumiseen ja kannustetaan käyttämään omaa ääntään asioiden eteenpäin viemiseen. Hanketyöskentely edellyttää joitakin perustoimintojen hallitsemista, joihin täsmäkoulutuksella voidaan vaikuttaa. Ruohonjuuritason yrittäjyysskoulutuksen tarpeellisuus nousi myös kyseisessä hankkeessa esille.

Seutukunnassa on järjestetty kehittämis- ja keskustelutilaisuuksia koskien uuden ohjelmakauden suunnittelua, joihin on kutsuttu kylien, yrittäjien ja kuntien edustajia. Tilaisuudet ovat olleet kaikille avoimia ja niistä on tiedotettu henkilökohtaisin kutsuin sähköpostitse ja kirjeitse, Liite 5. Toimihenkilöt ovat tehneet kyläkiertoja, jolloin on tavattu kyläyhdistysten väkeä ja aktiivitoimijoita, Liite 6. Kyläkirokset sovittiin kyläyhdistysten toimijoiden, yrittäjien ja kyläläisten kanssa. Ohjelmavalmistelutyön edetessä kehittämisstrategian tiimoilta on käyty vuorovaikutteista keskustelua eri toimijoiden ja kuntalaisten kanssa. Jäsen/kylätiedotteessa 2/2005 pyydettiin ottamaan yhteyttä ja kertomaan, mitä asioita kehittämisohjelmassa kuntalaisten mielestä olisi hyvä ottaa esille. Tiedote lähetettiin noin 170 henkilölle/yhteisölle. Kehittämisohjelman pohjustamistyön tilaisuudet ovat Liitteessä 5.

KKTM ry. on osallistunut Lapin maaseutuohjelman, Maa Pontevan, valmistelutyöhön, jossa mietittiin Lapin toimintaryhmien visio alueelle. Vireä Tunturi-Lappi –kehittämisohjelma on linjassa kansallisen metsäohjelman, Lapin liiton Maa Pontevan ja Lapin matkailustrategian kanssa. Vireä Tunturi-Lappi –ohjelma nivoutuu ja omalta osaltaan toteuttaa Lapin bioenergiastrategiaa. Toimintaryhmän kehittämisstrategiaa on käytetty Lapin TE-keskuksen oman maaseutustrategian suunnittelutyössä.

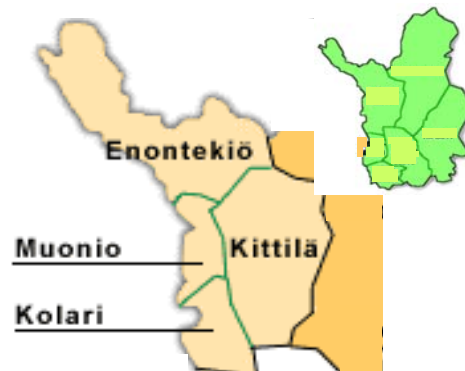
2 TOIMINTA-ALUE

*”Älköön kukaan muu kuin se,
joka on tottunut vaivoihin ja rasituksiin sinne lähtekö.”*

Käytännön ohje Lappiin matkaavalle vuodelta 1895

2.1 Alueen kuvaus

Tunturi-Lappi on neljän kunnan, Enontekiön, Kittilän, Kolarin ja Muonion, maantieteellisesti ainutlaatuinen ja kulttuurisesti omaleimainen seutukunta. Seutukunnan maa-ala on runsas viidennes Lapin läänistä. Maantieteellinen sijainti kalotilla on keskeinen: pohjoisessa alue rajoittuu Norjaan ja lännessä Ruotsiin.

Kuva 1. Toiminta-alueemme Pohjois-Suomessa.

Tornion- ja Muonionjoen juoksu on Suomen ja Ruotsin rajaväylä ja alueella on vahva rajajoki-kulttuuri. Joppaus eli tavaroiden salakuljetus on ollut sotien aikana sivutoimeentulo väylänvarren asukkaille ja samalla on tapahtunut luonnollista kulttuurivaihtoa. Puhutaankin ”meän väylästä”. Jokilaakson ihmisten yhteinen kieli on ”meän kieli”, joka on Ruotsissa saanut vähemmistökielen aseman. Vuoteen 1809 Tornionlaakso ja Lappi kuuluivat Ruotsiin, sen Länsipohjan lääniin. Suomalaiset talopojat ovat asuttaneet Tornionjokilaaksoa keskiajalta lähtien, jolloin saamelaiset väistyivät pohjoisemmille aleille. Alueen paikalliskulttuurit ovat vahvistumassa, mikä näkyy mm. lisääntyvänä valtakuntien rajat ylittävänä yhteistyönä.

Tunturi-Lapin puhdas, ainutlaatuinen ja monimuotoinen luonto koostuu erilaisista metsä-, tunturi-, vesistö- ja suotyypeistä sekä eläimistön pohjoisesta lajistosta. Alueellamme oleva, vuonna 2005 perustettu, Pallas-Ylläs-kansallispuisto on matkailun ekologinen käytävä. Siellä on mahdollista tutustua alueen luontoon ja sen ominaispiirteisiin turvallisella ja hallitulla tavalla. Siten turvataan myös jatkossa luonnon kestävä kehitys eikä alueen ekologinen ja biologinen kantokyky ylitä. Suomen ja koko Euroopan suurin suo Teuravuoma, 7080 ha, sijaitsee Kolarin kunnassa. Se on kuitenkin vain pieni osa yhtenäisestä 35 000 ha:n Suur-Teuravuoman aapasuo-alueesta, josta n. 7 500 ha kuuluu kansalliseen soidensuojelun perusohjelmaan ja samalla eurooppalaiseen NATURA 2000 –verkostoon. Suur-Teuravuomalle rakennettu pitkospuureitti, Teletie, on matkailukohteena merkittävä luonto- ja kulttuuripolku.

Suomen läntisimmässä pisteessä Kilpisjärvellä sijaitsevat Suomen ainoat suurtunturit, jotka ovat osa Köli-vuoristoa. Suurtuntureiden kasvillisuus on erikoislaatuista, esimerkiksi jääleinikkiä

ei muilta tunturialueilta löydy. Jokaisella kunnalla on omat pienemmät tunturinsa. Alueellamme virtaa Länsi-Euroopan suurin vapaa ja valjastamaton vesiväylä Tornionjoki, johon Kolarin Lappeassa yhtyy Muonionjoki. Molemmat väylät alkavat latvahaarakkeillaan Norjan suurtunturien helmasta. Tornion- ja Muonionjoet ovat tunnettuja lohienkalastuksesta. Norjasta saa vetensä myös Ounasjoki, jonka alueellinen merkitys on mittava. Sen matkailullinen hyödyntäminen on kuitenkin vähäistä.

Alueemme on monella tavalla äärialueita: täällä sijaitsee maan pohjoisin rautatieasema ja ravierata. Yllästunturiin on rakennettu topografisesti Suomen korkeimmalle kohdalle sijoittuva maisematie, joka yhdistää kaksi matkailukylää. Vaikka aluetamme halkoo metsänraja, sen yläpuolelle nousee puuhaketta polttava lämpölaite. Laajat, luonnontilaiset aapasuoalueet Kolarissa ja Kittilässä ovat valtakunnallisesti ja jopa Euroopan laajuisesti arvokkaita suoluonnon suojelukohteita. Euroopan suurin kultakaivos käynnistelee toimintaansa ja matkailukeskuksiin tehtävät investoinnit ovat mittavia.

Kittilän, sesonkiaikoina myös Enontekiön, lentokenttä palvelee alueen matkailua ja heijastaa vaikutuksensa koko seutukunnan saavutettavuuteen.

Toimintaryhmän alueeksi on muotoutunut luontevasti Tunturi-Lappi ja sen neljä kuntaa. Alueen väestömäärä on toimintaryhmätyön kriteerit täyttävä, mutta haasteellinen ohjelmalliselle kehittämistyölle. Sen johdosta olemme Lapissa käyneet keskusteluja muiden toimintaryhmien, Outokaira tuottamhan ry. ja Pohjoisimman Lapin Leader ry., kanssa järkevästä ja toiminnallisesta aluejaosta. Näissä neuvotteluissa tultiin siihen tulokseen, että nykyinen aluejako on kuitenkin toimivin ainakin Länsi-Lapin osalta. Toimintaryhmätyöideologian mukaisesti henkilöstön tulee olla helposti tavoitettavissa, lähellä ja valmiita nopeaan toimintaan. Tämä korostuu varsinkin yritystoiminnan ensiasteen neuvonnassa. Alueellamme on jo muutoinkin pitkät välimatkat ja esim. KKTM ry:llä on tästä johtuen hajautettu toimistomalli toiminnanjohtajan ja hankesihteerin kesken. Alueiden yhdistäminen esim. etelämpänä olevan Outokaira tuottamhan ry:n kanssa vain entisestään pidentäisi välimatkoja. Molemmat sijoitumme rajajokivarteen etelä-pohjoissuunnassa ja Kilpisjärvi-Tornion välinen etäisyys (molempien toimintaryhmien kauimmaisat paikat) olisi sama kuin Oulusta Uuteenkaupunkiin. Toisaalta Utsjoen kunta on Lapin toinen saamelaisien asuttama kunta Enontekiön lisäksi. Kuitenkaan näiden kuntien ja saamelaisien välillä ei ole luonnollista toiminnallista yhteyttä, ei edes yhdistävää tiestöä.

KKTM ry. haluaa profiloitua alueensa omannäköisenä kehittämisyhdistyksenä. Myös muut alueemme organisaatiot / yhdistykset ovat omaksuneet toiminta-alueekseen Tunturi-Lapin seutukunnan. Täällä on vuosien saatossa opittu ajattelemaan tunturilappilaisittain. Väestömäärän vähyyttä kompensoimme tiiviillä seutuyhteistyöllä ja matkailusesongeilla, jotka kolminkertaistavat alueemme väkimäärän sesonkiaikoina.

TE-keskuksen maaseutuosaston kanssa käydyissä keskusteluissa olemme todenneet yhteisesti, että todellisia tarpeita tai perusteita aluerajausten muutoksille toiminnallisuuden parantamiseksi ei ole ilmennyt.

2.2 Alueen väestö

Tunturi-Lapin väkiluku 31.12.2004 oli 14 135 henkilöä (muutos edellisestä vuodesta -0,3 %) ja se jakautui alueen kuntien kesken alla olevan Taulukon 1. mukaisesti. Asukastiheys on 0,7 as/km². Tunturi-Lapin kokonaispinta-ala on 6,3 % koko maan pinta-alasta ja yli puolet väestöstä asuu haja-asutusalueella. Enontekiö, joka on väestötiheydeltään verrattavissa Saharan auitiomaahan, kuuluu saamelaisien kotiseutualueeseen. Kunnan väestöstä noin 17 % on saamelaisia.

Väestö vähentyi koko 1990-luvun. 2000-luvun alussa muuttotase on ollut tasapainossa ja väestökato on ollut hitaampaa kuin muissa Lapin seutukunnissa Rovaniemen seutua lukuunottamatta.

Taulukko 1. Tunturi-Lapin kuntien asukasluku 31.12.2004.

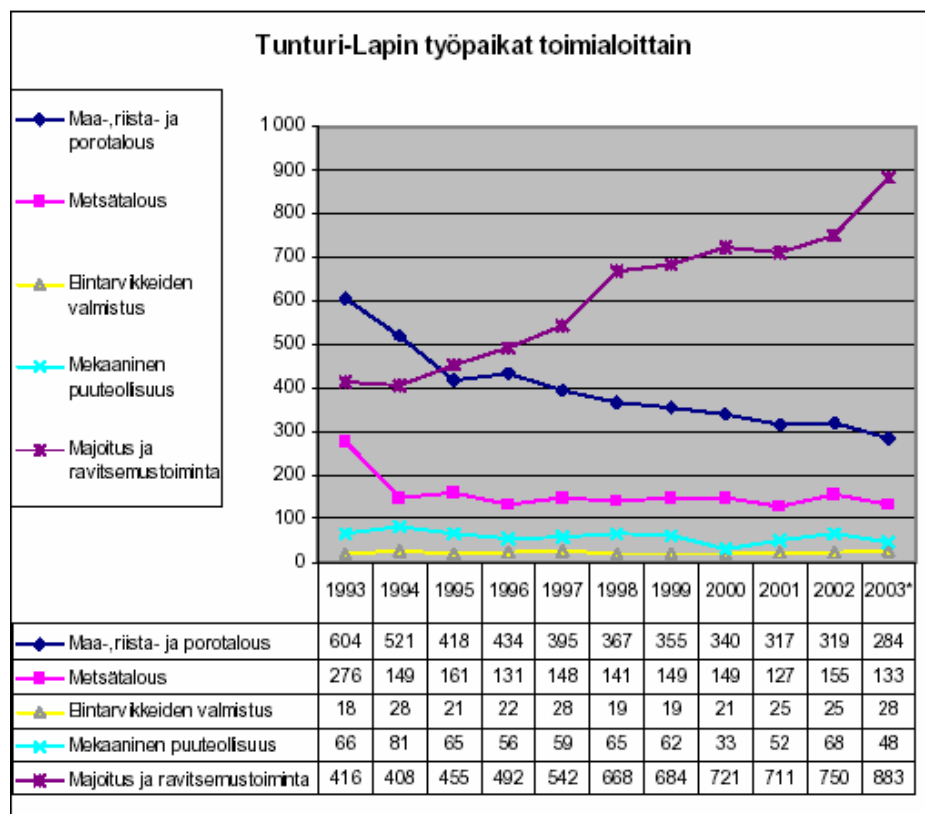
Kunta	Asukasmäärä 31.12.2004	Pinta-ala
Enontekiö	1 998	8 463
Kittilä	5 833	8 261
Kolari	3 862	2 618
Muonio	2 442	1 971
Yhteensä	14 135	21 313

Koko maassa tutkinnon suorittaneiden osuus 15-vuotaista vuonna 2003 oli 62 % ja Lapin läänissä 60,2 %. Lapin kaupunkikeskittymien ulkopuolisten alueiden tapaan Tunturi-Lapin tutkinnon suorittaneiden määrät jäävät alle Lapin ja maan keskiarvojen. Matala koulutustaso hidastaa osaltaan työttömyyden alenemista. Taulukossa 2. on esitetty Tunturi-Lapin väestön koulutustaso.

Taulukko 2. Tunturi-Lapin väestön koulutustaso.

Väestön koulutustaso	
15 vuotta täyttäneitä	11 833
Tutkinnon suorittaneita	57,6 %
Keskiaste	73,7 %
Alin korkea-aste	16,3 %
Alempi korkeakouluaste	6,2 %
Ylempi korkeakouluaste	3,7 %
Tutkijakoulutus	0,2 %

Tunturi-Lapin työttömyysaste vuonna 2004 oli 18,3 %. Seutukunnan sisäiset työttömyyden vaihtelut ovat huomattavia: Muonio 14,2 %, Kittilä 15,5 %, Kolari 21,2 % ja Enontekiö 23,4 %. Matkailualalla työttömyys on kausiluonteista: talvimatkailusesonki on nähtävissä tarkasteltaessa Tunturi-Lapin seutukunnan työttömyystilastoja talvella. Työvoiman liikkuvuus alueella on melko vilkasta. Tämä ilmiö selittyy suurelta osin matkailun vaikutuksista. Työttömyydestä huolimatta alue ei pysty tarjoamaan matkailulle sen tarvitsemaa työvoimaa.

Kuva 2. Tunturi-Lapin työpaikat toimialoittain 1993-2003. Lähde: Lapin liitto.

Alueen avainelinkeino on matkailu siihen liittyvine palveluineen. Jalostuksen/teollisuuden merkitys alueella on vähäisempi kuin Lapissa keskimäärin. Maa- ja metsätalouden (sisältää myös porotalouden) merkitys alueella on suurempi kuin Lapissa keskimäärin. Tunturi-Lapin seutukunnassa sijaitsee 7 paliskuntaa ja näiden suurin sallittu eloporumäärä on yhteensä 41 700 kpl, joka on 20 % Suomen poronhoitoalueen yhteenlasketusta suurimmasta sallitusta eloporumäärästä. Porotaloudella on merkittävä asema etenkin reuna-alueiden asuttuna säilymiselle ja alueen imagolle.

2.3 Toiminta-alueen SWOT-analyysi

Kehittämishjelma auttaa aluetta toimimaan suunnitellusti ja menestyksellä. Se edellyttää vahvuuksien ja heikkouksien tunnistamista sekä toimintaympäristön ja sen tarjoamien mahdollisuuksien ja uhkien kartoittamista. Näiden arviointia kutsutaan SWOT-analyysiksi.

Seuraavassa (Taulukko 3.) on kuvattu seutukuntamme kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä. Analyysi on laadittu toimintaryhmän kokoontuessa 10.10.2005 Kolarin kunnavirastolla.

Taulukko 3. SWOT-analyysi Tunturi-Lapin seutukunnan kehittämiseen vaikuttavista tekijöistä.

Vahvuudet (tekijöitä, joiden varaan voidaan rakentaa)	Heikkoudet (alueen sisäiset tekijät, joita on pyrittävä korjaamaan)
<ul style="list-style-type: none"> - luonnonmaantiede (tunturit, joet ym. vesistöt, metsät, pellot ja suot, mm. Teuravuoma, Näätävuoma-Sotkavuoma) - rakennetut reitistöt - luonnonvarat (metsät, kaivannaiset) - luonnon monimuotoisuus ja rikas eliökunta (eläimet ja kasvit, kalat, marjat, sienet, yrtit) - kulttuurit (lappilaisuus, tornionjokilaisuus ja muu rajakulttuuri, saamelaisuus) - ilmasto (neljä - kuusi - vuodenaikaa, kaamos, keskiyön aurinko) - maa- ja vesiliikenneyhteydet - lentoliikenneyhteydet - koulutusmahdollisuudet - vahvat elinkeinot; omillaan toimeentulo - Euroopan puhtain ilma - kotiseuturakkaus 	<ul style="list-style-type: none"> - väestökato - ”ei se kannatte”-asenne, on opittu odottamaan valmista eikä tekemään itse - oman alueen heikko arvostus - palvelujen keskittyminen taajamiin - työttömyys ja kausiluonteinen työvoimapula; alueen tarjoamat työmahdollisuudet eivät kiinnosta nuoria - puutteellinen kielitaito - tieverkon osittainen huono kunto - koulutustason ylläpitämisen vaikeus
Uhkat (alueen ulkopuolisia, tulevaisuuden suunnittelussa huomioon otettavia tekijöitä)	Mahdollisuudet (tulevaisuudessa hyödynnettäviä, alueen ulkopuolisia tekijöitä)
<ul style="list-style-type: none"> - ympäristöuhkat (kaivostoiminta, ilmaston lämpeneminen, lähialueiden vanhat ydinvoimalat) - matkailuun liittyvät uhkat (energian hinta) - palvelurakenteen romahtaminen - elinkeinorakenteen yksipuolistuminen - liikenneyhteyksien heikentyminen - Lapin erityisolosuhteiden huomiotta jääminen EU:n/valtakunnan päätöksenteossa - valtiovallan näköalattomuus ja hallintokeisyys; Lapin kehittämiss politiikan ja sen rahoituksen puute - kansainvälisen talouden suhdannevaihtelut 	<ul style="list-style-type: none"> - pohjoinen ulottuvuus - matkailun kansainvälistyminen - arktisten alueiden mahdollinen lisätuki - profiloituminen yhtenä maailman pohjoisimpana alueena, jossa harjoitetaan maataloutta - kansallispuistojen kiinnostavuus (Pallas-Ylläs) - kansanperinteen arvostaminen - suurten matkailukeskusten työllistävä vaikutus kylillä - tietoverkot; etäkoulutus ja -työ

Vahvuuksien ja mahdollisuuksien hyödyntäminen

Monipuolinen luonto on Tunturi-Lapin alueen suurin vahvuustekijä. Kun siihen lisätään alueen ilmasto ja kulttuurit, muodostuu alueesta matkailullisesti vetovoimainen. Matkailun kansainvälistyminen, kansanperinteen arvostaminen ja pohjoisen ulottuvuuden merkityksen kasvaminen globaalisti tarkasteltuina nousevatkin Tunturi-Lapin mahdollisuuksiksi tulevaisuudessa. Tunturi-Lappi voi myös profiloitua yhdeksi maailman pohjoisimmaksi alueeksi, jossa yhtenä elinkeinona on myös kannattava maatalous.

Hyvät liikenneyhteydet mahdollistavat matkailuelinkeinon kehittymisen, jossa tulevaisuuden mahdollisuutena nähdään suurten matkailukeskusten työllistävä vaikutus kylillä. Matkailukeskukset työllistävät tälläkin hetkellä kylien ihmisiä, mutta tulevaisuudessa on mahdollista, että erilaisia palveluja suoritetaan enemmän matkailukeskusten läheisissä kylissä. Matkailukeskusten ja kylien vahvistunut vuorovaikutus tuo kylille uusia toimeentulon mahdollisuuksia.

Tunturi-Lapin seutukunnan asukkaat ovat kotiseuturakkaita: he tuntevat ja tietävät seutukuntansa arvon. Alueella on jo olemassa vahvoja elinkeinoja, jotka takaavat omalta osaltaan toimeentuloa alueen ihmisille. Alueen vahvuuksiin pohjautuvat elinkeinot kehittyvät ja tarjoavat ihmisille mahdollisuuksia työllistyä kotiseudullaan. Maaseutuyrittäjyys ja elämysmatkailu KKTM ry:n kehittämistoiminnan painopistealueina vastaavat näihin seutukunnan vahvuuksiin ja mahdollisuuksiin.

Heikkouksien ja uhkien kompensoiminen

Tunturi-Lapin vahvuuksien perustuminen luontoon aiheuttaa sen, että erilaiset ympärisöuhat muodostavat uhkan luonnon säilymiselle nykytilassa. Ilmaston lämpeneminen ja energian hinnan nouseminen ovat maailmanlaajuisia uhkia, joihin Tunturi-Lapin seutukunnan tasolla pyritään osaltaan vaikuttamaan bioenergian käytön lisäämisellä tulevaisuudessa.

Alueen heikkoutena ovat väestökato, koulutustason ylläpitämisen vaikeus, oman alueen heikko arvostus ja puutteellinen kielitaito. Näiden torjuminen edellyttää alueen toimijoiden aktiivisuuden ja osaamistason nostoa, jolloin toimijat kykenevät huomaamaan alueen tarjoamat mahdollisuudet. Alueen tarjoamat työmahdollisuudet saadaan kiinnostamaan nuoria erityisesti heille suunnitelluin toimenpitein, kuten yhteistyöllä alueen koulujen ja 4H-yhdistysten kanssa.

Palvelujen keskittymistä taajaamiin ja palvelurakenteen romahtaminen ovat torjuttavissa kehittämällä kylien palvelutarjontaa maaseudun palveluyrittäjyyden kautta. Väestön ikääntyminen ja palvelurakenteen muuttuminen kunnissa muodostavat tarpeen kylissä tapahtuvalle palvelutoiminnalle. Tämä työllistävä vaikutus parantaa kylien ikärakennetta, kun nuorilla on mahdollisuus työllistyä omalla kotiseudullaan.

Lapin erityisolosuhteiden huomiotta jättäminen EU:n ja valtakunnan päätöksenteossa on tulevaisuuden uhkatekijä. Kuitenkin pohjoisen ulottuvuuden merkityksen korostuminen tulevaisuudessa sekä esim. arktisten alueiden mahdollinen lisätuki ovat mahdollisuuksia, jotka korostavat Lapin erityisolosuhteiden huomioimista.

2.3 Tunturi-Lapin elinkeinoelämän kehittyminen

Tunturi-Lapissa on meneillään voimakas seutukunnallinen kehittyminen. Tähän vaikuttavat matkailukeskusten ja –keskittymien voimistuminen ja kaivostoiminnan aloittaminen alueella. Tunturikeskukset panostavat kehittämiseen ja omaleimaisuuden hyödyntämiseen. Yhteenlasketut toteutuvat investoinnit ja suuret hankkeet alueella lähitulevaisuudessa ovat yli 260 M €. Näistä suurin osa toteutuu Kittilän alueella, missä pelkästään kaivostoimintaan kohdentuvat investoinnit ovat noin 110 M €. Muita investointikohteita koko alueella ovat mm. laskettelukeskusten rinneinvestoinnit, hotelli- ja liiketilarakentaminen, luonto- ja kogressikeskukset, yksityinen lomarakentaminen ja peruspalveluiden investoinnit. Alueen yritykset investoivat samanaikaisesti palveluidensa kehittämiseen ja lomarakennuslupien kysyntä on tasaisen voimakasta. Tämä kaikki merkitsee merkittävää elinkeinollista kehittymistä, ja tarjoaa mahdollisuuksia niin pie-

nille kuin suurillekin yrittäjille. Verkostoituminen alueen elinkeinollisten vetureiden kanssa mahdollistaa hyödyn jakamisen laajalle alueelle.

Kaiken kaikkiaan matkailuelinkeinojen kehittäminen ja palvelutuotannon lisääminen ovat kuntien intresseissä. Elinkeinollista kasvua tapahtuu matkailupalvelualueiden kaikilla toimialaloikoilla niin kotimaisen kuin ulkomaisen matkailukysynnän puitteissa. Pienyrityshankkeet ja kyläyhteisöjen kehittämishankkeet ovat alueellamme erityisen tärkeitä, ja niiden rooli korostuu varsinkin vähemmän keskusvetoisilla alueillamme.

3. KEHITTÄMISTYÖN YLEISET TAVOITTEET

3.1 Visio

"Tunturi-Lapissa olhan ja elethän vielä meän jälkhenki!"

Tunnelmallisessa Tunturi-Lapissa alueen eksotiikka, elinvoimainen maaseutu ja hoidettu ympäristö muodostavat kokonaisuuden, jossa viihtyvät sekä alueen asukkaat että matkailijat. Alueen väestökato on hidastunut ja kylien elinkeinoelämän kehitys on tuonut paluumuuttajia takaisin Tunturi-Lappiin, jonka omavaraisuus myös elintarviketuotannon suhteen on kasvanut.

3.2 Toiminnan säilyttäminen ja parantaminen kylissä

3.2.1 Kylien aktivointisuunnitelma

KKTM ry. pyrkii edistämään Tunturi-Lapin toimijoiden aktiivisuutta. Hanketoiminnalla osaltaan turvataan asukkaiden toimintakykyä, reagoitua ja sen uudistumista ympäristön kehittyessä ja muuttuessa. Vaikka asukkaat eivät voimakkaasti kehittäisi kyläänsä ja pyrkisi hyödyntämään sen elinkeinollisia mahdollisuuksia, he vahvistavat yhteisöllisyyttä toimimalla yhdessä samaa päämäärää kohden. Tämä voi turvata kylien yleishyödyllisen toiminnan säilymisen ja siitä pikkuhiljaa siirtymisen suunnitellumpaan kylän kehittämiseen. Kylissä tapahtuva ja kylien välinen vuorovaikutus ja sosiaaliset kontaktit ovat maaseutu- ja haja-asutusalueiden voimavaroja.

Kylät ja kyläläiset tulee saattaa tietoisiksi maaseudun kehittämistyön välineistä. Se, että heidän äänensä kuuluu Leader-toiminnan kautta, on tärkeää nostaa esille. Jos kylälle on tehty kyläsuunnitelma ja se on jäänyt hyödyntämättä, pohditaan yhdessä kyläläisten kanssa, olisiko mielekästä toimia suunnitelmassa mahdollisten esitettyjen toimenpiteiden mukaisesti. Jo tehty työ kylillä tulisi hyödyntää asukkaidensa hyväksi.

Jos kylällä ei ole kyläsuunnitelmaa tai jos kylä ei ole rekisteröitynyt, pyritään edesauttamaan näiden toimenpiteiden syntymistä. Hankkeiden avulla saatavan hyödyn konkretisoiminen voi auttaa kylä tekemään päätöksiä omasta tulevaisuudestaan.

3.2.2 Kylät toimijoina

Tunturi-Lapin seutukunnassa on yhteensä 81 kylää tai kyläyhteisöä. Näistä Enontekiön kuntaan sijoittuu 24 kpl, Kittilään 31 kpl, Kolariin 16 kpl ja Muonioon 15 kpl. Kyläsuunnitelmia on erilaisissa hankkeissa tehty vuosina 2002-2004 yhteensä 22 kappaletta. Näistä suunnitelmista suurin osa on tehty ulottuviksi vuoteen 2010 saakka.

Hankkeissa on mm. korjattu kylätaloja, rakennettu kotarakennuksia ja myös venevalkama. Kylätalot tarjoavat kyläläisille erilaisia mahdollisuuksia kokoontumistiloina ja myös kylän palvelutarjonnan kehittäjinä; kylätaloihin on esim. perustettu internet-pisteitä.

Esimerkkinä hankkeessa tuotetun toiminnan jatkumisesta on Jerisjärven apaja –hanke (2003-2004), jossa tavoitteena oli alueen perinteisen elinkeinon, nuottakalastuksen, elvyttäminen. Hankkeen aikana järjestettiin kaksi APAJA-kalastustapahtumaa, josta tavoitteena oli tehdä jokavuotinen perinne. Tässä tavoitteessa on onnistuttu, tänä vuonna tapahtuma järjestetään 25.8.–27.8.2006.

Kehittämishankkeisiin on liittynyt olennaisena osana koulutus. Tunturi-Lapin kyläläisiä on osallistunut erilaisiin hankkeiden koulutusosioihin, kuten esim. kompostointi, raivaus- ja moottorisahan käyttöopetus naisille, eräkokkikoulutus, järvikalojen pienimuotoinen jalostus, makkarantekorssi, atk-koulutus, suurimpien matkailijamaiden kielten ja kulttuurien tuntemus ja asiakaspalvelu. Koulutusosioihin liittyy aina koulutustarpeen kartoitus. Näin koulutukset on saatu vastaamaan kyläläisten tarpeita.

Lisäksi alueen kylä on osallistunut muihin hankkeisiin, kuten esimerkiksi Lapin yliopiston hallinnoimaan Lapin hulluus – perinteestä toimeentuloa –hankkeeseen sekä Tunturi-Lapin Kehitys ry:n hallinnoimaan Tunturi-Lapin palveluiden kehittäminen –hankkeeseen.

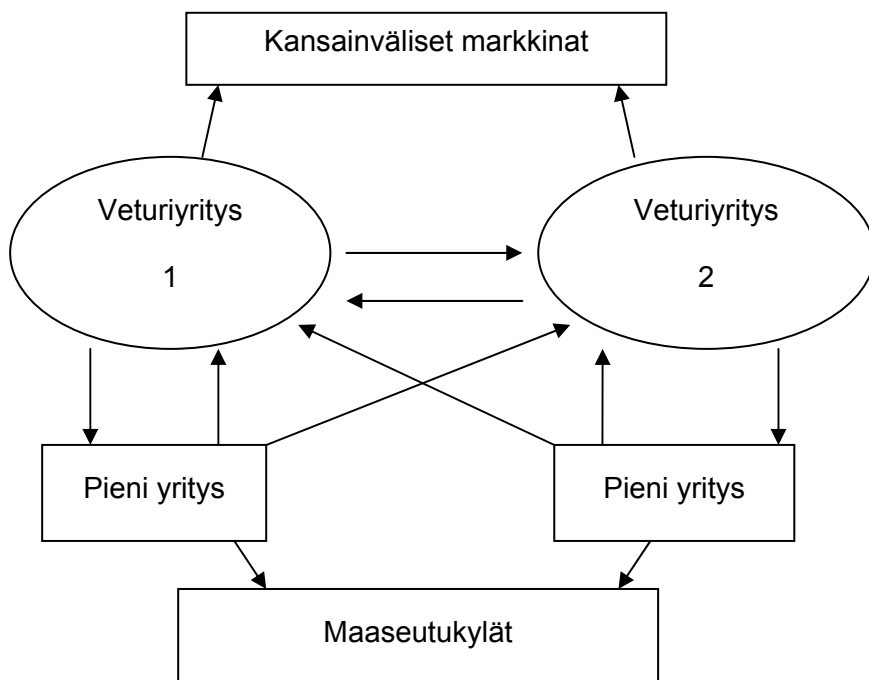
Tulevaisuudessa kylille on siirtymässä yhä suurempi rooli maaseudun palvelurakenteiden säilyttäjinä ja kehittäjinä. Kylätalot ovat kokoontumispaikkoja, tietopisteitä, harrastustilojen mahdollistajia. Ne voivat toimia useiden eri toimijoiden yhteenliittyminä esim. kerhotoiminta, osuuskuntatoiminta ja mahdollinen muu kylän yrittäjien toiminta. Kylät muodostanevat toiminnallisia kokonaisuuksia, joissa on otettu huomioon virkistysmahdollisuudet ja elinkeinolliset toiminnot.

Paikallisilla asukkailla on kylien hankkeitten kautta mahdollisuus kansainväliseen vuorovaikutukseen. Kansainvälistymisellä tulee tavoitella erityisesti uusia yrityksiä ja työpaikkoja avaamalla yhteyksiä ja markkinointikanavia suoraan kyliin ja vuorovaikutuksessa matkailukeskusten kanssa. Kylät siten voivat avartaa monin tavoin asukkaidensa mahdollisuuksia osallistumiseen.

3.2.3 Kylät matkailun kehittäjinä

Kylät ovat voimakkaasti nousemassa esiin matkailun ja sen tuotteiden kehittäjinä. Lapin yliopiston rooli kylämatkailun kehittämisessä on jo vahva Kolarin alueella ja kylät yrittäjineen ovat mukana kylä- ja kulttuurimatkailun suunnittelussa, tuotteistamisessa ja vientirenkaan perustamisessa. Kylien palveluista tulee kokonaisuuksia, kun kyläläiset lähtevät suunnitelmalliseen kehittämiseen yhteistuumin. Kolarin pilotoinnin tulokset kylämatkailussa on tarkoitus levittää hanke-toiminnan kautta myös muualle Tunturi-Lappiin.

Lapin yliopisto on luonut yhdessä sidosryhmien, kuten työvoimahallinnon, kyläyhdistyksien ja kylien yrittäjien, kanssa toimivan mallin säilyttää ja kehittää maaseutukylä. Puhutaan niin sanotusta Kolarin mallista. Siinä on luotu systemaattisesti etenevä toimintatapa hankkeiden avulla mm. koulutuksellisin keinoin edistää kylien elinvoimaisuutta. Aluksi kylissä toimivien kyläyhdistysten kautta on luotu uskoa kylän mahdollisuuksiin kehittyä. Tätä kautta on syntynyt sitten yrittäjätoimintaa ja kyläyhdistyksen rooli on säilynyt lähinnä vaikutuskanavana viranomaisiin päin sekä suurempien kylätapahtumien järjestäjänä.

Kuva 3. Tapani Haapasaari 2006.

Kuvio kuvaa matkailukeskuksen veturiyrittysten, pienten maaseutumatkailuyritysten ja kylien verkostoitumista keskenään. Yhteistoimintaa tapahtuu ristiin, myös veturiyrittäjät toimivat yhteistyössä keskenään. Samoin kylissä pienet yritykset ovat verkostoituneet keskenään kuten myös kylät, joista yhteistoiminta tapahtuu pienten yritysten kautta veturiyrittäjiin. Pystysuorat nuolet kuvaavat vertikaalista- ja vaakasuorat nuolet horisontaalista yhteistyötä aina kansainväliselle tasolle saakka.

Maaseutualueiden palvelujen turvaaminen ja kunta- ja palvelurakenteen muutokset ovat prosesseja, joiden tarjoamiin kehittämismahdollisuuksiin KKT ry. tarttuu. Toimintaryhmä on ylikunnallisena ja lähellä paikallisia ihmisiä toimivana tahona luonteva toimija lähipalvelujen tuottamisessa. Toimintaryhmän rahoittamilla hankkeilla tulee erityisesti pyrkiä luomaan palvelujen tuottamiseen malleja, joilla on aitoa kysyntää.

3.3 Osaamisen kehittäminen

Tunturi-Lapin elinvoimaisuuden säilyttäminen ja parantaminen edellyttävät alueen kaikkien toimijoiden osaamistason nostamista. Tarvitaan myös vuorovaikutustaitoja sekä kykyä toimia ja oppia yhdessä. Uuden tiedon omaksuminen ei ole aikuisten oppimisessa keskeistä. He oppivat parhaiten silloin, kun uudet asiat voivat liittyä jo olemassa olevaan osaamiseen ja ns. hiljaiseen tietoon. Hiljaista tietoa meillä on paljon esimerkiksi jo tehtyjen hankkeiden osalta. Ns. huonollakin hankkeella on oma opettava tarinansa ja kokemusten kautta saatu tietopääoma, joka usein jää vain tekijöidensä pääomaksi. Tarvitaan taidollista oppimista ja keinoja siihen, miten hyviä käytäntöjä voidaan levittää ja huonoja ehkäistä. Osaamisen parantamisella luodaan myös kykyä ja valmiuksia nähdä uusia hankemahdollisuuksia. Koulutuksella tuetaan näiden taitojen kehittymistä tavoitteena yhteisvastaavuuden ja sosiaalisen pääoman kasvu koko alueen menestyksen turvaamiseksi syrjää myöten. Kehittämistyön perustana ovat ennen kaikkea osaavat ja muutoksia tahtovat alueen ihmiset.

Kolmannen sektorin rooli palvelujen tuotannossa korostuu. Tässä toimintaryhmän rooli tienaukaisijana on selvittää ja tuoda tietoa palveluyrittäjyyden mahdollisuuksista haja-asutusalueella. Toimijoiden/asukkaiden osaamista nostamalla ja monipuolistamalla pyritään säilyttämään haja-asutusalueen peruspalvelurakenne. Näin voitaisiin turvata lapsiperheiden, vanhusten ja muidenkin kylien asukkaiden mahdollisuudet asua mahdollisimman pitkään omisssa kodeissaan. Kylien verkostoon tulisi kuulua erilaisten ja monipuolisten palvelujen tuottajia, mm. hoivapalveluyrittäjiä kohderyhminä esimerkiksi vanhukset ja vammaiset.

Paikalliseen tietotaitoon, perinteeseen ja kylien yhteiseen yrittämiseen (esim. osuuskuntatoiminta) perustuva kehittämistoiminta tarvitsee osaavia ihmisiä. Tavoitteena on koulutus- ja kehittämishankkeita, jotka porrastuvat ja rakentuvat tikapuiden tavoin aikaisempien hankkeiden avulla saatuihin tuloksiin ja kokemuksiin. Tällöin syntyy hankejatkoja, joissa hyödynnetään tiedollista ja taidollista pääomaa ja mahdollisesti toimintaympäristössä jo tapahtunutta positiivista muutosta. Tämä on yhteistoimintaa yritysten ja yhteisöjen kanssa, verkostoitumista toimijoiden kesken niin seutukunnassa kuin laajemminkin – myös kansainvälisesti. Alueen koulujen kanssa tehdään yhteistyötä yrittäjyyden edistämiseksi ja nuorten rohkaisemiseksi yrittäjyyteen. Esimerkiksi luonnontuotealan kehittämisessä tarvittaisiin koulutusta ja opastusta, jossa perehdytään lasten ja nuorten luontosuhteeseen. Koulutus suunnitellaan alueen työelämän ja oman elämänhallinnan erityistarpeisiin räätälöitynä. Koulutuksen kohderyhminä voivat olla esim. nuoret, naiset, miehet, yrittäjät.

3.4 Yrittäjyyden edistäminen

Yrittäjyys harvaanasutun pohjoisen maaseudun kylissä on pääasiassa pienimuotoista palvelujen ja tuotteiden tuotantoa. Pienyrittäjä voi olla mukana yrittäjäverkostossa, toimia alihankkijana tai työskennellä osuuskunnan jäsenenä. Yritystoimintaa suunnittelevat tarvitsevat laadukasta valmennusta yrityksen perustamisvaiheessa. Toimivat yrittäjät taas tarvitsevat tietotaitoa yritysten monipuolistamiseen, yritystoiminnan kehittämiseen ja kannattavuuden parantamiseen. Tunturi-Lapissa on valmisteilla yrityspalveluverkosto, jossa toimijat ottavat vastuun eri alueista neuvonnan ja rahoittamisen osalta. Tuloksena on mahdollisesti ns. ”Yrittäjän polku Tunturi-Lapissa”. KKTM ry. tarttuu ensiaskeleita ottaviin, omaa yritystoimintaa suunnitteleviin toimijoihin. Toimintaryhmän tehtävänä yrittämisen saralla on löytää ja tunnistaa elinkelpoiset yritysideaat ja yrittäjät. Yrittämisessä alku on tärkeä vaihe: otettavat askeleet on ohjattava oikeaan suuntaan, rohkaistava, sparrattava, testattava, kunnes ollaan valmiita tekemään yritystoiminnan aloittamiseen liittyviä päätöksiä. Ohjaus oikeaan osoitteeseen tämän prosessin aikana on yhtä tärkeää kuin asiakkaan löytäminen.

Nuoria rohkaistaan yrittäjyyteen yhteistyössä esimerkiksi alueen koulujen ja 4H-yhdistysten kanssa. Esimerkiksi luonnontuotealan kehittämisessä tarvitaan sellaista koulutusta, jossa lapset ja nuoret perehtyvät kotiseutunsa luonnon erityispiirteisiin ja sen hyödyntämismahdollisuuksiin. Sukupolven vaihtuessa nuoret ovat jo sisäistäneet toimintamallin ja oppineet yrittäjyyteen. Kausiyrittäminen sesonkiaikoina antaa esimakua yrittäjyydestä ja luo valmiuksia harjoittaa yritystoimintaa myös kokopäiväisesti.

Harvaanasutulla seudulla yrittäjien ja muiden aktiivisten toimijoiden verkostoituminen on erittäin tärkeää toiminnan jatkuvuuden kannalta. Yrityksen kehittämisessä menestyväksi ja tuottavaksi tarvitaan pitkäjänteistä työtä sekä tukea ja kannustusta. Ohjelma tukee erityisesti myös sellaista yrittäjyyttä, jota ei perinteisesti mielletä yritystoiminnaksi: yrittäjä voi työllistää itsensä joko osa- tai kokoaikaisesti tai kausiluonteisesti sesonkiaikoina. Siihen pyritään räätälöimään perinteisistä poikkeavia rahoitus- ja toimintamahdollisuuksia. Näin mahdollistetaan ehkäpä valtavirrasta poikkeavaa, innovatiivista ja kokeilevaa yritystoimintaa. Toimintaympäristön muuttuminen ja voimakas kehittyminen Tunturi-Lapissa tuo tullessaan uusia kasvavia toimialoja/elinkeinoja,

joiden edistyminen voi olla kiinni liitännäiselinkeinojen tukemisesta. Ne ovat usein pienyrittäjyyteen pohjautuvia kuten hoivatyö. Yritysklustereiden tukeminen kehittämällä liitännäiselinkeinoja on toimintaryhmän tavoitteena, vaikka itse uuden toimialan tukeminen ei olisikaan kehittämistrategiamme mukaista.

3.5 Tasa-arvoon pohjautuvat tavoitteet

Yhdistys ei tee eroa sukupuolten välille: KKTM ry. tukee sekä nais- että miesyrittäjyyttä eri toimenpitein. Toiminta-alueellamme on syrjäytymisuhan alaisia henkilöitä molemmissa sukupuolissa sekä nuorissa. Tasa-arvon tukeminen näkyy pyrkimyksenä koko alueen tasapuoliseen kehittämiseen, huolimatta väestömääristä tai kasvukeskuksien vaikutuksista, jotka sinällään liisäävät kyseisten alueiden ja niiden toimijoiden aktiivisuutta.

Ohjelman tavoitteena on edistää tasa-arvon toteutumista eri sukupuolten ja kansalaisten välillä, ikäkysymyksissä ja alueellisessa tasapainossa. KKTM ry. pyrkii edistämään kaikkien ryhmien ja alueiden mahdollisuuksia ottaa vastuuta omasta elinympäristöstään ja sen kehittämisestä ja edistää niiden sosiaalis-taloudellista asemaa.

Nuorten yritystietoisuutta lisätään tekemällä eri oppilaitosten kanssa yhteistyötä järjestämällä vierailuja kouluihin ja kertomalla yrittämisestä ja mahdollisuudesta osallistua oman alueen kehittämiseen ohjelmatyön kautta. Alueen kasvavat toimialat tarvitsevat paikallistuntemuksen omaavia, koulutettuja työntekijöitä ja yrittäjiä liitännäiselinkeinoihin. Nopeasti kehittyvä matkailu säilyttää paikallisen omaleimaisuuden ja vetovoimaisuuden, joka on matkailuvaltti, kun alalla työskentelee Tunturi-Lapin erikoisuudet tunteva henkilöstö.

Nuorten yrittäjyyden asennekasvatus lähtee jo koulusta: Lapin yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan tavoitteena/haasteena on viedä jo peruskouluun talousosaamisen opettamista. Asiasta innostuneet nuoret saavat halutessaan ohjausta asiaan ja harrastustoiminnan kautta he voivat nivoa yrittämisen ideologiaa omaan varhaiselämänsä. KKTM ry:n tavoitteena on nuorten kohdalla toimia yhdessä heidän kanssaan, ei pelkästään heitä varten. Tässä toimitaan yhdessä 4H-piirin kanssa, ja se perustuu nuorten omaehtoiseen toimintaan ja hankkeistamiseen heidän ideoimiensa ajatusten pohjalta.

Naisten jäämistä alueelle edistää heidän viihtyvyyden lisääminen ja osaamistason nosto. Naisyrittäjyyteen rohkaiseminen on tärkeää, sillä tulevaisuudessa Tunturi-Lapissa tarvitaan palveluita, jotka perinteisesti ovat naisten toimialaa. Naisverkoston luominen auttaisi yhteyksien luomisessa ja vertaistuen saamisessa. Kylien aseman korostuessa palveluiden tuottajana ovat naiset kolmannen sektorin tärkeitä tekijöitä. Kylien säilyminen elävänä on ihan mahdotonta ilman osaavia ja tekeviä naisia.

Lapin kylissä ja tuntureilla suuri osa toimeentuloa on aikaisemmin saatu perinteisillä elinkeinoilla; kalastus, porotalous, erästyys ja metsätalous ovat olleet miesten harteilla. Nyttemmin Tunturi-Lapissa näistä elantonsa saavien määrä on vähentynyt ja niistä saatava tulo on suhteessa pienentynyt. Nyt näitä perinteisiä elinkeinoja hyödynnetään osana ohjelmopalveluja. Tavoitteena on tukea tällä perinteisellä eränkävintialueella näitä miesten vahvoja alueita. Osa näistä toiminnoista on kausiluontoisia, joten tuetaan myös osa-aikayrittäjyyttä.

Saamelaisiin voidaan kohdentaa positiivisia erityistoimia, jotka edistävät heidän alkuperäiskulttuuriaan ja siihen pohjautuvia elinkeinon muotoja. Saamelainen poronhoito ja käsityöläisyys ovat omaleimaisia ja kulttuurisidonnaisia, ja sellaisina ne tulisikin ottaa huomioon. Yhtenä lähtökohtana voidaan pitää toimeentulon saamisen mahdollistamista perinteisistä elinkeinoista niille, jotka haluavat jäädä ja elää saamelaisalueella. Tämän taustalla ovat Suomea koskevat kan-

sainväliset ihmisoikeussopimukset, jotka velvoittavat alkuperäiskansojen positiiviseen erityiskohteluun, jotta todellinen tasa-arvo voi toteutua.

Alueellinen tasa-arvo paranee, kun hanketoiminnassa otetaan huomioon eri alueiden taloudelliset lähtökohdat ja sijoittuminen suhteessa kasvukeskuksiin. Hanketoiminnan tavoitteena on tasapainottaa alueiden erilaisia lähtökohtia ja varmistaa että aluekehittäminen saavuttaa myös syrjäisemmät kylät.

3.6 Kansainvälisyys

Kansainvälisen toiminnan tavoitteena on samojen asioiden edistäminen kuin kansallisestikin: laajentamalla näkökulmaa erilaisiin toimintatapoihin ja -ratkaisuihin voidaan löytää innovatiivisia ratkaisu- ja työskentelymalleja omiin olosuhteisiimme. Verkostoitumalla kansainvälisesti meillä on mahdollisuus oppia monikulttuuriseen yhteistyöhön ja innovaatioiden hyödyntämiseen ky- läyhteisötasollakin.

Kansainvälinen matkailu voimistuu tulevina vuosina; alueemme puhdas luonto ja ilma houkuttelee ihmisiä virkistymään ja uudistumaan. Monien palveluntarjoajien asiakkaat ovat pääosin ulkomaalaisia ja tuotteet ovat ensisijaisesti heille suunnattuja.

Matkailun kansainvälistyminen edellyttää myös toimijoiden ja palveluntarjoajien kansainvälistymistä. Tätä tavoitetta voidaan lähestyä täsmäkoulutuksella, joka johdattaa kielitaidon kasvatamiseen ja vieraiden kulttuurien tuntemukseen. Kouluttamalla voidaan parantaa toimijoiden valmiuksia kehittää omaa liiketoimintaansa ja omaehtoista kehittymistä ja tiedon hankkimista. Lapin toimintaryhmien kanssa on keskusteltu mahdollisuuksistamme kansainväliseen yhteistyöhön. Vieressämme on Pohjois-Kalotti ja olemme Euroopan huipulla. Tämä avaa hyvän maantieteellisen pohjan kansainväliseen toimintaan: Tunturi-Lapin toimijoilla on jo kokemusta lähialueen kansainvälisestä, arkipäiväisestäkin, toiminnasta ja olemme kiinnostava kumppani monelle eurooppalaiselle yhteistyötaholle. Lapin toimintaryhmillä on yhteisiä teemoja kansainvälisille kentille ja yhteistyö aloitetaan uudella ohjelmakaudella.

Seutukunnan isot matkailukeskukset ovat kiinnostavia myös Pohjois-Ruotsissa. Yhteistyö Ruotsin puolen Pajalaan on tiivistynyt ja sen merkitys myös Ylläkselle tulee kasvamaan Pajalan lentokentän laajenuksen myötä. Yleisesti ottaen varsinkin rajanaapurikunnat voisivat hyödyntää toistensa vahvuuksia yhteisellä palvelupakettien tms. suunnittelulla. Alueella on järjestetty ”Tulhaan tutuksi –teemapäiviä” Ruotsin ja Suomen välillä, joissa yrittäjät ovat voineet vaihtaa kokemuksiaan ja verkostoitua. Yhteistyötä länsinaapurin kanssa voidaan luontevasti tehdä tunturikeskusten hyödyntämisessä ja bioenergiayhteistyössä. Samoin luonnontuoteala on otollinen yhteistyölle.

Tornionjokivarteen Ruotsin Haaparantaan avataan IKEA-tavaratalo loppuvuodesta 2006. On arvioitu, että kävijämäärät ovat noin 1–1,5 miljoona henkilöä vuodessa. Suuri osa IKEAN markkina-alueesta on pohjoisessa ja matkailijoita odotetaan Ruotsista, Suomesta, Norjasta ja Venäjältä. Näihin liikennevirtoihin varaudutaan parhaillaan ja Ikea haluaakin tarjota kokonaisvaltaista ostoselämysmatkailua, jolloin ostosmatkan varrella on tarjolla majoitus- ja ohjelmalveluita läpikulkualueen yrittäjiltä. Markkinatutkimuksen (2005) mukaan tuotantokapasiteettia tarvitaan lisää esim. erilaisiin palveluihin, liikenteeseen, kuljetukseen ja majoitukseen. Ikean työllistävyys Tornio-Haaparanta alueella on arvioitu olevan noin 1 200 henkilöä, mutta muu työllistävyys on paljolti kiinni siitä, miten matkailijavirtojen vaikutuspiirissä olevat yrittäjät ja kunnat reagoivat. Ruotsin puolella Tornionjokilaaksossa suunnitellaan parhaillaan kolmenkin kunnan (Pajala-Övertorneå-Kiruna) yhteismarkkinointia omista tapahtumista yms., joihin houkutellessa kävijöitä IKEA-ostosmatkan yhteydessä. Tässä on rajakuntien yhteinen mahdollisuus hyödyntää matkai-

luvirtoja suuntaamalla yhteismarkkinointiin ja palvelupaketteihin. Kilpisjärvi, Muonio, Ylläs ja Levi asettuvat ajoreittien varsille.

Paikallisilla matkailuyrittäjillä on halukkuutta kehittää yritystoimintaa myös venäläisille matkailijoille: kylämatkailutuotteiden vientirengasta itämarkkinoille suunnitellaan parhaillaan.

3.7 Yhteensovitus muiden ohjelmien kanssa

Yhteensovitusta **Lapin TE-keskuksen maaseutustrategiaan** on tehty useaan otteeseen. Yhteensovitusta on tehty mm. siten, että toimintaryhmän valmistellessa omaa ohjelmaa syksyllä 2005, on ryhmän keskeneräinen ohjelma lähetetty aika ajoin TE-keskuksen maaseutuosastolle kommentoitavaksi. Kommentit on otettu huomioon ohjelman valmistelutyössä. Yhteensovitusta on tehty sen jälkeen koskien yritys- ja kehittämishankkeiden linjauksia. Näissa keskusteluissa on todettu ja huolehdittu, että ohjelmien kesken ei ole suuria poikkeamia, ristikkäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Tarkoituksena on ollut turvata asiakkaiden tasapuolinen kohtelu, hankkeiden nopea käsittely ja niiden eteneminen sujuvasti. Tärkeää on ollut myös valmistella ohjelmat siten, että ne palvelevat mahdollisimman hyvin maaseudun asukkaita ja heidän mahdollisuuksia hyödyntää hankerahoitusta. Toiminta- ja tehtäväkentän selkiyttäminen on ollut tarpeellista ja tuloksellista.

Lapin maaseututyöryhmä on toiminut **Lapin Liiton Maa Ponteva –maaseutuohjelman** laatimistyön ohjausryhmänä. KKTm ry. on ollut ohjausryhmän yksi jäsenistä. Maa Pontevan visio ja toimenpiteet ovat toimintaryhmän ohjelman kanssa samansuuntaisia. Molemmat ohjelmat painottavat esitettyjen kehittämissuuntien ja toimenpiteiden tarvitsevan sitoutumista niin viranomaisilta kuin maaseudun yhdistyksiltä, kylien toimijoilta ja yksityisiltä ihmisiltä. Maa Pontevan strategia-askeluihin kuuluu mm. monialaisen yrittäjyyden, verkostoitumisen, omaehtoisen toiminnan ja yhteistyön lisääminen. Tukiorganisaatioiden jalkautumista maaseudulle pidetään ensiarvoisen tärkeänä ja maaseudun elinkeinojen, palvelujen ja kylätoiminnan vahvistamisessa maaseudun kehittäjäyhdistyksillä ja kyläyhdistyksillä on merkittävä tehtävä. Edellämainitut asiat ovat KKTm ry:n kehittämisohjelman kulmakiviä.

Lapin matkailustrategia Lapin liiton laatimaa matkailustrategiaa (vuosille 2003–2006) päivitetään parhaillaan. Se ohjaa maakunnan matkailun kehittämistä määrittämällä koko Lapin tasolla matkailun kehittämisen lähtökohdat ja painopistealueet. Lapin matkailuun liittyy aina odotus eksoottisuudesta, luonnosta ja luonnonilmiöistä, joulusta ja joulupukista sekä kulttuurisista erityispiirteistä. Ne ovat alueemme vetovoimatekijöitä niin maakunnan kuin seutukuntamme tasollakin. KKTm ry:n kehittämisohjelma rakentuu matkailun osalta mm. perinne- ja kulttuurimatkailun ja luontoelämysmatkailun edistämiseen. Myös luonnonilmiöitä ja matkailijoiden kokemia eksoottisia elämyksiä pyritään kehittelemään osana tarjottavia palveluita tai tuotteita.

Lapin liiton mukaan matkailun kehittämisen strategiset lähtökohdat ovat matkailun ympärivuotisuus, kansainvälistyminen, hyvä saavutettavuus ja aluelähtöinen kehittäminen, jossa matkailukeskukset ovat vetureina. KKTm ry. hyödyntää osaltaan tunturikeskusten veturin roolia ja pyrkii nivomaan kylät mukaan niiden kanssa kehittämään matkailua monipuolisemmaksi tarjontaan sekä tarjoamaan kesämatkailulle edellytyksiä. Kesämatkailu ei ole yhtä matkailukeskuspainotteista kuin talvimatkailu, ja tällöin keskusten ulkopuoliset alueet (kylät, kyläverkot) voivat tarjota mielekkäitä vaihtoehtoja matkailutarjontaan. Keskusten ympäröivät alueet tulee kuitenkin ottaa mukaan kasvuun. Matkailukeskusten ja niitä ympäröivien alueiden tulisi profiloitua omannäköisiksi alueiksi. Paikallis- ja aluekulttuurien tukeminen on Vireä Tunturi-Lappi –kehittämisohjelman yksi kulmakivistä. Aluelähtöinen kehittäminen on alueidentiteetin huomioon ottamista.

Matkailu on muotoutunut tunturikeskushakuiseksi osin vetovoimatekijöiden ja tieverkon säätelminä. Myös muut vetovoimaiset matkailukohteet sijaitsevat hyvien liikenneyhteyksien varrella tai lähellä.

Lapin bioenergiastrategia Lapin bioenergiastrategiassa on esitetty toimenpiteitä, joilla kehitetään korjuu-, kuljetus- ja lämmöntuotantoteknologioita, energiapuumarkkinoita, lämpöyrittäjyyttä sekä alan koulutus- ja tutkimustoimintaa. Puuenergian lisääntynyt käyttö antaa toimeentuloa metsureille, metsäkoneyrittäjille, kuljetus- ja haketusyrittäjille, lämpöyrittäjille ja metsänomistajille.

Lapin bioenergiastrategian tavoitteet ovat yhdensuuntaiset KKTM ry:n ohjelman tavoitteiden kanssa. Bioenergiastrategian tukeminen ja toteuttaminen KKTM ry:n paikallisohjelman kautta edesauttaa myös toimintaryhmän kehittämisohjelman muiden tavoitteiden saavuttamista, sillä bioenergian lisääntyneen korjuun ja käytön vaikutukset matkailuun, porotalouteen ja metsien virkistyskäyttöön ovat myönteiset ja tukevat samalla muita ohjelmakohtia.

Puuenergiakäytön lisääminen vaatii taloudellisia panostuksia niin neuvontaan kuin investointeihin ja kehittämistoimintaan.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma vuosille 2007–2013 KKTM ry:n kehittämisohjelma toteuttaa Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa sen toimintalinjoissa 1–4 ja niiden painopisteissä. Toimintaryhmän painopisteet rakentuvat maaseutuyrittäjyyden ja elämysmatkailun ympärille, ja niitä toteutetaan eri toimenpidekokonaisuuksissa. Toimintalinja 1:ssä KKTM ry. painottaa oman ohjelmansa mukaisesti bioenergiaan kohdistuvia toimenpiteitä valtakunnallista ohjelmaa enemmän. Toimintalinja 2:ssa toimintaryhmä tukee perinnebiotooppi-toimenpiteitä mahdollistaen näin kulttuuristen ja maisemallisesti arvokkaiden kohteiden ennallistamisen ja säilyttämisen. Tämä palvelee myös matkailua. Toimintalinja 3:ssa matkailuelinkeinojen edistäminen on toimintaryhmän ykkösenä, mutta valtakunnallinen strategia panostaa siihen vasta kolmanneksi eniten. Tuki yritysten perustamiseen ja kehittämiseen on molemmissa ohjelmissa tämän toimintalinjan painotuksena toisena. Samoin kylien kunnostus ja kehittäminen tulee molemmissa kolmantena. Linjan elinkeinoelämän ja maaseutuväestön peruspalvelut on toimintaryhmässä priorisoitu pienimpänä osuutena, mutta tarkoituksena on nostaa niiden osuutta, kunhan maaseudun monipalveluyrittäjyys alkaa saamaan alueellamme jalansijaa. Painotukset toimintalinjojen sisällä ovat alustavia avioita. Toimintalinjaa 4 KKTM ry. toteuttaa alueellisina ja kansainvälisinä hankkeina oman toiminnan lisäksi.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma pyrkii edistämään Lapin maaseudun monialaista yrittäjyyttä ja kehittämään maaseudun perusrakenteita ja asumisviihtyvyyttä. Omaehtoinen toiminta ja yhteistyö ovat ohjelmassa korostuneita Lapin osalta ja siinä kiinnitetään huomiota Lapin maaseudun erityisasemaan maaseutupolitiikassa. Näitä strategisia tavoitteita KKTM ry. omalta osaltaan toteuttaa toimintalinjoittain siten, että edistetään bioenergiaa ja maa- ja porotalouden kilpailukykyä. Matkailun kehittäminen on toimintaryhmän ohjelmassa osaltaan nivottu maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden säilyttämiseen ja ennallistamiseen. Muun muassa yrittäjyyden edistäminen, palveluiden kehittäminen, kylätoiminta ja luonnontuotealan kehittäminen ovat osatekijöitä, joilla toteutetaan edellä mainittuja strategisia linjauksia ja kehitetään Tunturi-Lapin seutukuntaa toimintaryhmän ohjelman kautta.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää osaltaan KKTM ry:n onnistumista elinkeinorakenteen monipuolistamisessa, peruselinkeinojen jatkuvuuden turvaamisessa, asukkaiden jäämisessä omalle alueelle työelämään, palvelujen tuottamisessa haja-asutusalueella ja kaikinpuolisen alueellisen vetovoiman kasvattamisessa.

3.8 Alueellinen työnjako ja toiminnan organisointi

Toimintaryhmä toteuttaa kehittämisohjelmaansa yhdessä muiden alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa. Alueellisesta työnjaosta ja toiminnan organisoinnista on sovittu kaikkien keskeisten tahojen kanssa. KKTM ry. on käynyt yhteistyökeskusteluja Lapin muiden toimintaryhmien, Lapin TE-keskuksen maaseutu-, yritys- ja työvoimaosaston, ProAgrian, Paliskuntain yhdistyksen, Tunturi-Lapin työvoimahallinnon, Lapin yliopiston, Lapin Liiton, Tunturi-Lapin Kehitys ry:n, Kittilän, Muonion, Kolarin ja Enontekiön elinkeinotoimesta vastaavien henkilöiden kanssa ja Saamelaiskäräjien kanssa, Liite 7. Näiden keskustelujen pohjalta on vahvistunut mm. asiantuntijaverkosto, jossa toimijat hyödyntävät toistensa ydinosaamista. Alueellisten toimijoiden tavoite on sama – maaseudun säilyttäminen elinvoimaisena. KKTM ry:n osaamista ovat eri rahoitusmahdollisuudet, hanketoiminta ja sen hyödyntäminen ohjelmallisessa kehittämistyössä.

Lapin TE-keskuksen maaseutuosasto TE-keskuksen maaseutuosaston kanssa useaan otteeseen käydyissä neuvotteluissa olemme hioneet toimintatapoja ja linjauksia koskien kehittämis- ja yrityshankkeita. Tavoitteena keskusteluissa on ollut jatkaa tulevilla ohjelmakaudella (2007-2013) hyvää yhteistyötä. Molemmat tahot (toimintaryhmät ja mos) ovat kertoneet omasta ohjelmavalmistelutyöstä ja saamastaan mmm:n palautteesta. Sekä maaseutuosaston ja toimintaryhmien ohjelmia on täydennetty ja muokattu palautteen, itsearvioinnin ja yhteensovittamisen avulla.

Tulevaan hallintoon ja työnjakoon toimintaryhmien ja TE-keskuksen kesken todettiin tarvittavan yhtenäisyyttä ja kannatettiin mm. yhteisen lausuntopohjan ja tarkistuslistojen käyttöönottoa. Todettiin, että ohjelmien kesken ei ole suuria poikkeamia, ristikkäisiä tavoitteita ja toimenpiteitä. Painoistealoja ja kohdentumista on täsmennetty, jotta toimialakohtaiset päällekkäisyydet on karsittu. Maaseutuosaston ohjelmasta jää kokonaan pois mekaaninen puunjalostus, käsityö ja puhtaat kulttuurihankkeet. Näiden toimialojen hankkeet ovat KKTM ry:n ohjelmassa. Kulttuurihankkeiden osalta KKTM ry. edellyttää yleensä myös elinkeinollisuutta. Kuitenkaan jos elinkeinollisuutta ei synny, mutta on osoitettavissa hankkeen voimakas vaikutus alueen toimintaympäristöön ja sen ihmisiin ja on oletettavaa, että sen avulla saadaan ensimmäinen askel kohti sellaista yhteisöllisyyttä tai vaikuttavuutta, joka myöhemmässä vaiheessa voi johtaa kohti merkittävää muutosta, voidaan hanke rahoittaa ryhmän kehyksestä.

Hanketyyppien osalta toimintaryhmä rahoittaa paikallislähtöiset, pienemmät hankkeet, jotka voidaan toteuttaa koordinoituina laajoihin kehittämis- eli runkohankkeisiin, jotka rahoitetaan TE-keskuksen kautta. Koulutustarpeet toteutetaan kehittämishankkeiden osioina.

Yrityshankkeet KKTM ry. rahoittaa kehittämisohjelmansa mukaisia maaseudun mikroyrityksiä kuitenkin painottaen toimintaansa ensisijaisesti pienten ja alkavien yritysten neuvontaan ja rahoittamiseen maatilakykentäiset mukaan lukien. Voidaan rahoittaa yritysten investointi- ja kehittämishankkeita.

Annex 1 –yritystuki Sovittiin maaseutuosaston rahoittavan ohjelmastaan eläinperäisten (koti-eläintalous ja poro) tuotteiden ja perinteisten peltoviljelykasvien 1. asteen jalostuksen alkutuotantotiloilla. KKTM ry. voi rahoittaa muuta alkutuotantotiloilla tapahtuvaa, hyväksytyjen ohjelmiansa mukaista 1. asteen jalostusta (esim. marjat, yrtit, puu- ja muut luonnontuotteet, riista, kala). Mahdollisista rajatapauksista, muista tulkinnanvaraisista ko. hankkeista neuvotellaan.

Kehittämishankkeet Paikalliset (kylätason, parin kyläalueen, kuntatason) kehittämishankkeet rahoitetaan KKTM ry:n ohjelmasta. Kuntaa laajemmista hankkeista (pl. matkailukeskuskohtaiset) neuvotellaan KKTM ry:n ja maaseutuosaston kesken.

Yritystuki, taso ja kohdentaminen Yrityksen henkilötyövuoden ollessa enemmän kuin 2 tai hankkeiden hyväksyttävä kustannusarvio ylittää 80 000 € rahoituksesta neuvotellaan TE-keskuksen kanssa tapauskohtaisesti. Muut hankkeet ohjataan TE-keskukseen.

Sovittiin yritystuen priorisoinnista syvälle ja harvaan asutulle maaseudulle tiukan tarkoituksenmukaisuusharkinnan ja hyväksytyt ohjelman painopisteisiin sopimisen perusteella. Sovittiin menettelystä, jossa sovellettaisiin yhteneväistä, maaseutuosaston ratkaisukäytännön mukaista yritystuen kohdentamista ja tasoa.

Infrahankkeet KKTM ry. rahoittaa kylätalot ja muut paikallistason yleiset toimintapuite- ja infra-hankkeet. Toimintaryhmän ohjelmasta voidaan rahoittaa paikalliset laajakaistahankkeet, jotka täydentävät olevaa ko. infraa. KKTM ry:n kautta voidaan rahoittaa lisäksi hyväksytyt ohjelman mukaisia paikallistasoa laajempia vaellus-, patikointi- yms. yleisiä reitistöhankeita, jotka perustuvat lihasvoiman käyttöön. Toimintaryhmän ohjelmasta voidaan rahoittaa myös muu pienimuotoinen ja paikallinen virkistysalueinfra.

Infrahankkeet tulee perustua kyläsuunnitelmaan tai vastaavantasoiseen hakijan strategiseen suunnitelmaan.

Kansainväliset hankkeet koordinoidaan toimialakohtaisesti tai ns. laaja-alaisiin runkohankkeisiin.

Lapin TE-keskuksen yritysosasto TE-keskuksen yritysosaston kanssa on tehty jo hyvää yhteistyötä yrityshankkeiden osalta. Yritysosaston näkemyksen mukaisesti varsinkin alkavien yrittäjien neuvonta tulee hoitaa paikallisesti. Neuvontatarpeen hoitamiseksi tarvitaan paikallisia kumppaneita. KKTM ry. tulee omalta osaltaan olemaan mukana seudullisessa yrityspalveluverkostossa. Verkoston tavoitteena on yhteistyö paikallistasolla. Osaajien verkosto on erittäin tärkeä, sillä kaikkien toimialojen tuntijoita ei ole. Te-keskus ottaa vastuun yritysneuvontaa antavien tahojen koulutuksesta. Onnistuneiden yritysrahoituspäätösten takana ovat huolellisesti ja yhteistyössä yritysosaston kanssa valmistellut hakemukset. Rahoituslinjauksissa korostetaan mahdollisimman suurta aluetaloudellista vaikutusta suhteessa investointiin ja yritystuki tulee suunnata terävästi.

Lapin TE-keskuksen työvoimaosasto Toimintaryhmän ja työvoimaosaston yhteistyö toteutuu erilaisten hankkeiden (ESR) muodossa, jotka palvelevat maaseutualueiden pienyrityksiä tai yrittäjiksi aikovia. Muita yhteistyöalueita ovat mm. työttömät ja ns. kolmas sektori. Työvoimaosaston mukaan toimintaryhmät tuovat kehittämiseen maaseudun kentän tuntemuksen ja kehittämisen paikallisen todellisuuden.

Lapin yliopisto Lapin yliopisto työskentelee maaseudun kehittämiseksi tutkimuksen, opetuksen ja kehittämistyön avulla viiden tiedekunnan voimin. Yliopistolaiset kehittävät mm. hoitavaa villaa ja kylämatkailua, tutkivat maaseudun yritystoimintaa ja kehittävät maaseudun mikro- ja pk-yritysten toimintaa, aloittavat saamelaisen käsityön ja modernin muotoilun yhdistävän koulutuksen. Yliopiston kautta avautuu myös kansainvälisiä tutkimus-, kehittämis- ja koulutusverkostoja. Yliopiston kautta on toteutettu kansainvälinen kylämatkailuhanke Kolarissa.

Keskusteluissa todettiin, että yliopiston ja toimintaryhmien välinen yhteistyöneuvottelu avaa kumppanuutta paitsi kaikkien toimintaryhmien kanssa yhteisesti tehtävälle yhteistyölle, myös yhteistyölle yliopiston ja yksittäisen toimintaryhmän kanssa.

Toimintaryhmien kehittämisohjelmien toteutusta tukeva yhteistyö Lapin yliopiston kanssa:

Tavoitteena on elinvoimainen maaseutu. Keskitytään muutamiin kärkiin, jotta voimavarat yhdistetään järkevästi. Toimintaa ideoitiin otsikolla ”Luovat kylät”. Luovuus, yhteisöllisyys, aktiivinen

omaehtoisuus ja osaaminen ovat avainsanoja maaseudun kehittämisessä. Luovat kylät –idea kattaa 1) elinkeinoelämän kehittämisen, 2) maaseudun elämänlaadun edistämisen ja kylätöiminnan vahvistamisen sekä 3) kulttuuristen vahvuuksien hyödyntämisen. Näiden teemojen alle esitettiin useita aiheita, joista allaolevat ovat muutamia KKTM ry:n ohjelmatoiminnan kannalta tärkeitä esimerkkejä

- aktiivinen kansalaisuus
- Lapin lasten ja nuorten yrittäjyyskasvatus
- perinteen tuotteistaminen
- osaamistason nostaminen kylissä
- pienyrittäjyyden edistäminen
- kylien kehittäminen elinkeinojen näkökulmasta; palveluyrittäjyys
- luonnontuettiedien hyödyntäminen
- bioenergia.

Todettiin, että kokonaisvaltainen teema jaetaan paikallisten/seutukunnallisten tarpeiden mukaisesti konkreettisiin kehittämistehtäviin, joita toteutetaan eri toimintaryhmissä toisiaan täydentäen. Nämä ovat ”pieniä innovaatiojärjestelmiä”, jotka pohjautuvat paikalliseen kumppanuuteen ja täydentyvät ulkopuolisella tuella.

Toimintaryhmät esittelivät oman toiminta-alueensa tutkimus-, kehittämis- ja koulutustarpeita elinkeinoelämän kehittämisen ja maaseudun elämänlaadun osalta. KKTM ry:n osalta teemoja ovat mm. (kansainvälinen) kylämatkailu, selvitys matkailijoiden viipymisestä alueella ja miten sitä voitaisiin pidentää, perinnetietouden kerääminen ja tuotteistaminen, Kittilän kaivoksen taloudellisen ja sosiaalisen vaikutuksen arviointi paikallisten asukkaiden ja paikallistalouden näkökulmasta, maiseman hoidon merkitys matkailulle ja luonnon kestävyys matkailualueilla ja hyvinvointipalveluyrittäjyyden kehittäminen kyliin.

Näiden aihepiirien ja teemojen ympärille käynnistetään hankkeita, jotka edistävät Tunturi-Lapin tavoitteita KKTM ry:n kehittämisohjelman mukaisesti.

ProAgria Lappi Toimintaryhmä on tehnyt yhteistyötä ProAgrian yritysneuvojen kanssa yritysasiakkaiden neuvonnassa, yritystoiminnan alkuvaiheen kartoittamisessa ja yritystoiminnan kehittämisessä. ProAgria tarjoaa erilaisia yrityspalveluja sekä aloittaville että toimintaansa kehittäville yrittäjille. Palveluita tarjotaan mm. markkinoinnin, talouden, rahoituksen ja tuotteistamisen suunnittelussa ja kehittämisessä. KKTM ry:n asiantuntemus yritysneuvonnassa kohdistuu etenkin alkuvaiheen yritysneuvontaan. Vahvuutena on paikallisuus ja toiminnan nopeus. Ydinosaamista ovat hankkeiden rahoitus ja eri rahoitusvaihtoehtojen paras hyödyntäminen asiakkaan kannalta ja ohjelmallinen aluekehittäminen.

Keskustelussa tulevasta ohjelmakaudesta ja yhteistyön jatkuvuudesta ja sen muodoista totesimme, että yhteistyöhön kuuluu tiedonvaihto hankkeista ja vireillä olevista yritys/hankeideoista. Asiakkaita ohjataan tarpeen mukaan toisilleen. ProAgrian intressissä on tukea alueellista kehittämisohjelmaa ja KKTM ry:n etu on oman alueen asiantuntijoiden käyttö omissa hankevalmisteluissa. Yhteisenä tavoitteena on maaseudun kehittäminen yhteistyöllä ja tietojen vaihdolla tuloksia saavutetaan paremmin. Omalta osaltaan KKTM ry huomioi, että ProAgria on mukana toimialakehittämisessä. Tällä tarkoitetaan tilannetta, jossa tehdään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa suunnitelmallista eri toimialojen kehittämistä. Yhteistyötä voidaan tehdä myös tiedottamisessa.

Paliskuntain yhdistys Lapin toimintaryhmät ja Paliskuntain yhdistys suunnittelivat yhdessä yhteistyömuotoja ja Leader-toiminnan mahdollisuuksia yhteisiin teemoihin. Paliskuntain yhdistyksellä on merkittävä rooli kun porotaloutta kehitetään muuhunkin kuin lihantuotannolliseen

suuntaan. Hankkeistamisella voidaan edistää porotaloutta seuraavissa asiakokonaisuuksissa: suoramyyni/pienjalostus, poro-ohjelmopalvelut, yrittäjyys, ympäristöasiat ja myyntitapahtumat. Porotalouteen tarvitaan monipuolisia kokonaisuuksia. Kulttuurien kohtaaminen koetaan myös porotalouden ongelmaksi.

KKTM ry. ja Paliskuntain yhdistys tekevät yhteistyötä ja ottavat toisensa huomioon siten, että toimintaryhmän/ -ryhmien ja Py:n yhteistyöllä käynnistetään hanketoimintaa ja saadaan yhdistyksen kärkihankkeet liikkeelle. Toimintaryhmä pyrkii edesauttamaan, aktivoi, porotalouden edustajia mukaan toimintaryhmätyöhön ja että paliskunta olisi mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan mukana toimintaryhmä- tai vastaavissa tapaamisissa.

Saamelaiskäräjät Yhteistyöneuvotteluissa todettiin, että saamelaisaluetta on mielekästä kohdella yhtenäisenä alueena ja yhtenäisenä toiminnan kenttänä. Tämän KKTM ry. ja Pohjoisimman Lapin Leader ry. ottavat huomioon omissa ohjelmissaan ja käytännön toteutuksessa siten, että esim. yhteisillä alueiden välisillä hankkeilla toteutetaan saamelaisten elinkeinollisia ja kehittämishankkeita. Tavoitteena on edistää toimeentulon saamista ja elämän edellytyksiä esim. perinteisessä saamelaisessa poronhoidossa ja kulttuurisidonnaisessa käsityöläisyydessä.

Lapin 4H-piiri Keskusteluissa todettiin yhteisiä teemoja löytyvän nuorten aktivoimisesta yrittäjyyteen eri teemoin, nuorten työllistämisen edistäminen ja kansainvälisyys. Myös nuoret tarvitsevat opastusta hankkeistamiseen ja hankkeiden rahoittamiseen. Toiminta konkretisoituu koulutukseen, opastukseen ja ohjaukseen. Nuoria ei saa eikä voi jättää tekemään ihan itse ilman tukea. He tarvitsevat myös uusia ryhmäytymismalleja esimerkiksi johonkin teemaan liittyen. Aktivointi heidän omista kiinnostuksen kohteistaan lähtien tuottaa aitoa toimintaa. Nuoria lähestytään myös muuta kuin koulujen kautta.

Tunturi-Lapin Kehitys ry. on seutukunnallinen yhdistys, jonka tavoitteena on kuntien edunvalvontatyö ja yhteistoiminnan edistäminen. Sekä KKTM ry. että Tunturi-Lapin Kehitys ry. toimivat elinkeinoelämän edistämiseksi, mutta hieman eri näkökulmista. KKTM ry:n rooli on kylien ja maaseudun kehittämisessä. Tunturi-Lapin Kehitys ry. on kehittänyt voimakkaasti matkailua ja toimintaryhmän rooli alueella on matkailukeskusten hyödyn valuttaminen niiden vaikutuspiirissä oleviin kyliin ja kyläkeskittyisiin.

Kolarin elinkeinotoimi Kunnan elinkeinotoimen ja KKTM ry:n yhteisenä tavoitteena on alueen kehittäminen, joka edellyttää kunnan ja seutukunnankin elinkeinoelämän ja ympäristön tunte-
musta sekä toimijoiden vahvuuksien tunnistamista ja niiden hyödyntämistä. Sovittiin avoimesta yhteistyöstä johon kuuluvat mm. säännölliset tapaamiset. Molemmat toimijat ohjaavat asiakkaita hankkeen/yrittäjän tarpeen mukaan toisilleen. Elinkeinoasiamies tekee tarvittaessa yrittäjille kannattavuus- ja kustannuslaskelmia.

Sovittiin mahdollisesta yhteisestä tiedottamisesta uuden ohjelmakauden alkaessa. Tarve siihen on suuri, samoin yhteistyöpalavereiden tarpeellisuus niiden toimijoiden kesken, jotka osittainkin työskentelevät kehittämis- ja yritysasioiden parissa.

Muonion elinkeinotoimi Muonion elinkeinollinen tilanne vaatii lisäresursointia varsinkin pienyritystoiminnan elvyttämiseen. Alueen lähtökohdat ovat hyvät, sillä paikallista tuotteistettavaa on paljon. Keskusteluissa sovittiin, että nykyistä yhteistyötä tehostetaan. Toimintaryhmätyö koettiin isoksi avuksi kunnan elinkeinotoimelle ja työnjako koettiin tarpeelliseksi. Neuvontaa tulee olla saatavilla ja sitä antavien henkilöiden tulee olla ajan tasalla. Toimintaryhmä osaltaan pyrkii vaikuttamaan positiivisen vireen aikaansaamiseksi mahdollisilla pienyrittäjyishankkeilla alueen toimijoissa.

Yhteistyöllä pyritään myös kokoamaan hajallaan olevat ”siivut” isompiin hankekokonaisuuksiin. KKTM ry. toteuttaa kehittämisohjelmansa mukaisia hankkeita. Tärkeää on saada hankkeiden toteuttajiksi ne tahot, jotka ovat todellisia intressiryhmiä ja hyödynsaajia.

Kittilän elinkeinotoimi Sovittiin, että tavoitteena on KKTM ry:n toiminnan tehostaminen Kittilän kunnan alueella ja parempi pureutuminen alueen yrittäjiin nimenomaan yhdessä elinkeinotoimen kanssa. Tässä hyödynnetään toimijaosapuolten resursseja sekä yritys- että kehittämishankkeissa ja KKTM ry. ottaa vastuulleen oman kehittämisohjelmansa mukaisen hankkeistamisen. Kehittämishankkeiden osalta valmistelu koetaan yhteiseksi asiaksi.

Yhteisten palaverien järjestäminen koskien toimintaryhmää, elinkeinotoimea ja työvoimahallintoa koettiin tarpeelliseksi aika ajoin.

Enontekiön elinkeinotoimi Enontekiön kunnan elinkeinolliset toimet kohdentuvat paljolti pienten yritysten kehittämiseen. Matkailukeskittymät luovat mahdollisuuksia yritystoiminnalle, jotka palvelevat charterlentoja, mökkihuolintaa ja esim. luonnontuotteiden jatkojalostamista. Lomarakentaminen edistää sen yhteyteen nivoutuvien muiden palveluiden kehittämistä. KKTM ry. kohdentaa toimintansa pieniin ja alkaviin yrityksiin ohjelmansa mukaisesti ja vastaa siihen tarpeeseen, mikä on nousemassa Enontekiön vilkastuneesta kylätoiminnasta.

Tunturi-Lapin työvoimahallinto Keskustelussa todettiin tarvittavan lisää tietoa sekä yhteistyötä toistemme kanssa kohdentuen varsinkin aloittavien yrittäjien asioihin. Sovittiin, että KKTM ry. esittelee toimintaansa työvoimahallinnon järjestämällä yrittäjäyryyskursseilla. Näin saadaan suora kontakti asiaa pohtivien, mahdollisesti alkavien yrittäjien kanssa. Työvoimahallinto ja KKTM ry. järjestävät mahdollisuuksien mukaan yhdessä yritysten perustamisen teemapäiviä. Toimintaryhmällä on myös mahdollisuus pitää asiaan liittyviä tilaisuuksia työvoimahallinnon tiloissa eri kuntien alueella. Näiden keskustelujen pohjalta on jo toimittu ja yhteistyön päänavaus tehty. Tavoitteena on hyvä asiakaspalvelu ja Leader-toiminnan hyödyntäminen asiakkaan neuvonnassa.

Lapin Kyläasiain neuvottelukunta Totesimme tuloksellisen kylätyön olevan molempien yhdistysten tavoitteena. Tietojen vaihtaminen kylistä, yhteiset kylätapaamiset ja aktivointi ovat kulkemakiviä yhteiselle kylätyölle, jossa tavoitteena on kylien siirtyminen vähä vähältä yhä toiminnallisempaan ja verkostoituneempaan suuntaan. Myös neuvottelukunnan kautta nousevat alueemme kylien tarpeet tulevat KKTM ry:n hankesuunnittelun piiriin.

Lapin liitto Lapin toimintaryhmien ja Lapin liiton neuvotteluissa liitto totesi, että heidän resurssit eivät mahdollista tiivistä paikallistason seurantaa ja kehittämisen aktivointia. Liitto keskittyy maakunnallisesti merkittäviin kokonaisuuksiin ja kehittämisprosessien käynnistämiseen esim. tukemalla selvitysten ja strategioiden laatimista. Tällöin Tunturi-Lapissa toimintaryhmän rooli on paikallisen toiminnan kehittäminen ja suunnittelu ja toteuttamisen aktivointi. Rakennerahaston (EAKR) hyödyntämistä toimintaryhmän hankkeisiin tarkastellaan aina tapauskohtaisesti.

Lapin toimintaryhmät Ryhmät ovat sopineet yhteisestä tiedottamisesta, kansainvälisestä toiminnasta ja koulutuksesta. Neljän ryhmän voimalla on mahdollisuus suurenkin mediakynnyksen ylittävään toimintaan, sillä Lappi on kansainvälisesti tunnettu alue, joka kiinnostaa kokonaisuutena. Hankeyhteistyötä tehdään yli seutukuntarajojen ja Lappi kokonaisuudessaan nähdään yhteisenä toimialueena, missä toimintaryhmät voivat kuitenkin priorisoida alueellisesti yhteisissä hankkeissa.

3.9 Hankevalintakriteerit

Hankkeiden on toteutettava Leader-toiminnan yleisiä periaatteita sen lisäksi, että ryhmän valitsemien hankkeiden tulee olla Vireä Tunturi-Lappi –ohjelman tavoitteita ja strategiaa toteuttavia. Ensisijaisesti hankkeiden tehtävänä on edistää taloudellista toimeliaisuutta ja auttaa uusien työpaikkojen syntymistä. Yhteisöllisyyden ja verkostoitumisen kehittäminen yhdessä sosiaalisen hyvinvoinnin kanssa ovat myös tärkeitä tavoitteita. Rahoituksen saaja voi olla yritys, yhdis-

tys ja muu yksityinen yhteisö, julkinen yhteisö ja yksityinen henkilö. KKTM ry:n hankkeissa korostuu ennen kaikkea paikallinen lähestymistapa. Hankkeilla tavoitellaan myös pysyvää hyötyä.

Yritys- ja kehittämishankkeen tulee olla

- ohjelman mukainen
- toteuttamiskelpoinen
- taloudellinen ja kustannustehokas
- kestävän kehityksen periaatteiden mukainen.

Yritys- ja kehittämishankkeiden valintaa ohjaavia kriteereitä ovat

- työllisyyttä tai työpaikkojen syntymistä edistävä
- uutta yritystoimintaa synnyttävä tai sen kilpailukykyä parantava
- yritystoiminta tukee muuta alueelle tärkeää toimintaa
- alueellista kulttuuria hyödyntävä tai edistävä
- saamelaiskulttuuria edistävä
- innovatiivinen
- mallivaikutus: hankkeen siirrettävyys (pilottimaisuus)
- verkostoitumista edistävä: uudet yhteydet ja tiedon levitys
- tasa-arvoa edistävä: alue, ikä, sukupuoli
- hankkeiden alueellinen tasapainottaminen
- alueen luonnon- ja kulttuuriympäristöä parantava, negatiivisia ympäristövaikutuksia vähentävä tai ympäristötietoisuutta ja –osaamista lisäävä
- kansainvälisyyttä lisäävä
- hankitut yhteistyökumppanit ja –verkotot
- tietoyhteiskunnan rakenteita tai osaamista kehittävä
- nuorten yrittäjyyttä tukeva
- olennainen muutos toiminnassa, mikäli hakijalle on aiemmin myönnetty tukea vastaavanlaisen hankkeeseen.

Kylätalojen osalta hankekriteerit ovat

- palvelut ja tuotteet kyläläisille ja ulkopuolisille
- kylän ja/tai kyläläisten taloudellisen aseman parantaminen mahdollista
- taloudellinen mahdollisuus toteuttaa hanke: toteuttamiskelpoinen suunnitelma omarahoitussuosituksen kokoon saamisesta,
- vaikuttavuus: viihtyvyys, kulttuuri, yhteisöllisyys, vapaa-ajanviettomahdollisuudet, mahdollinen laajempi vaikuttavuus pitkällä tähtäimellä
- toiminnan jatkuminen hankkeen jälkeen
- taustalla on kyläsuunnitelma tai muu vastaavantasoinen kylän kehittämissuunnitelma, jonka toteuttamiseen kyläläiset ovat sitoutuneet
- ei rahoiteta, jos hankkeelle on aiemmin myönnetty rahoitusta, eikä toimintaan tule oleellista muutosta.

Kylätalojen osalta toimintaryhmä voi järjestää teemapohjaisen hankehaun.

Yrityshankekriteerit

- taloudellisen toiminnan lisääntyminen
- liikevaihdon kasvu
- kannattavan toiminnan jatkuvuuden edellytykset ovat olemassa.

Yrityshankkeissa noudatetaan tiukkaa tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Tukea voidaan myöntää joissakin tapauksissa taajamiin / kasvukeskuksiin, mikäli tällaiselta alueelta puuttuu kyseinen palvelu / tuote ja sen syntyminen ilman tukea olisi epätodennäköistä ja ei vääristä alueen kilpailutilannetta.

KV-toiminnan hankekriteerit

Kansainvälisessä hanketoiminnassa kriteerit ovat peruslähtökohdiltaan samat kuin hankkeissa yleensä. Tärkeää on ennenkaikkea toisilta oppiminen ja vuorovaikutteisuus. Hankkeiden tulee lisätä maaseudun ihmisten ja yrittäjien kansainvälisiä taitoja ja osaamista ja niiden pitää tuoda lisäarvoa mukana oleville alueille. Tavoitteena on lisätä uudenlaista yhteistyötä eri maaseutu-alueiden välillä.

Alueiden välisten hankkeiden hankekriteerit

Alueiden välillä tapahtuva hanketoiminta perustuu mukana olevien alueiden ohjelmiin ja hankkeiden tulee täyttää yleiset hankekriteerit. Alueiden välinen hyöty tulee olla osoitettavissa.

Kehittämisen- ja yrityshankkeita koskevat menettelytavat:

Hankkeen valmistelu alkaa, kun hankkeen hakija ottaa yhteyttä KKTM ry:n henkilöstöön, joka selvittää hankkeen edellytykset avustuksen saamiseen. Hankekontakti voi tulla myös hallituksen jäsenen kautta. Mikäli hanke ei ole KKTM ry:n kehittämisohjelman mukainen, opastetaan hakija oikean rahoittajatahon suuntaan. Hankkeen ollessa kehittämisohjelman mukainen, avustaa henkilöstö hankkeen ideoinnissa ja suunnittelussa sekä hakemuslomakkeiden täyttämisenä. Toiminnanjohtaja ja hankesihteeri tekevät hankevalmistelussa yhteistyötä keskenään ja tiedottavat myös rahoittavaa viranomaista tulevasta hankkeesta. Tarvittaessa käytetään ulkopuolista asiantuntija-apua esim. yritystoiminnan kannattavuuden selvittämiseen. Toimintaryhmä varmistaa, että hankehakemus on täytetty oikein ja sitä seuraavat kaikki tarvittavat liitteet.

KKTM ry:n hallitus tekee päätöksen hankkeen puoltamisesta tai puoltamattajättämisestä. Hallituskäsittelyn jälkeen TE-keskukseen lähetetään hankehakemus liitteineen sekä ote hallituksen kokouksen pöytäkirjasta ja lausunto hankkeesta. Mikäli hankkeen toteuttaminen edellyttää kustannusten synnyttämistä hankkeen hakijan omalla vastuulla ennen hallituskäsittelyä, voidaan hankehakemus lähettää TE-keskukseen diarisoitavaksi ennen hallituksen kokousta.

3.10 Tulokset

Uuden ohjelman pysyväisvaikutuksena estetään alueen väestökatoa ja mahdollistetaan osataan harvaanasutun alueen ympärivuotinen asutus. Alueen vetovoimatekijät vahvistuvat ja paalu-uuttajina ovat myös koulutetut nuoret. Matkailu ja siihen nivoutuvat elinkeinot ovat houkutteleva ja varteenotettava koulutuksellinen vaihtoehto jo siinä vaiheessa, kun nuoret valitsevat tulevaa ammattiaan. Matkailu on alueen elinkeinona todellinen vaihtoehto ja tunturilappilaiset ovat siitä ylpeitä!

Seutukunta on vahvassa kasvussa ja esim. Euroopan suurin kultakaivos aloittaa toimintansa Kittilässä v. 2008. Tämä ja yhä kansainvälistyvän matkailun kasvu tuovat kysyntää niin liitännäiselinkeinoille kuin hyvin profiloituneelle yritystoiminnalle kasvukeskusten ympärille. Kunnat ovat luopumassa / vähentämässä palvelujen tuottamisesta ja paine on siirtymässä kolmannelle sektorille, jonka odotetaan vastaavan haasteeseen. Koko seutukunnan elinkeinollinen kasvu lähitulevaisuudessa huomioon ottaen uusia työpaikkoja odotetaan syntyvän 70 ja yrityksiä 45 kappaletta. Säilytettyjen/uudistettujen koko-aikaisten työpaikkojen arvioidaan olevan 40 kappa-

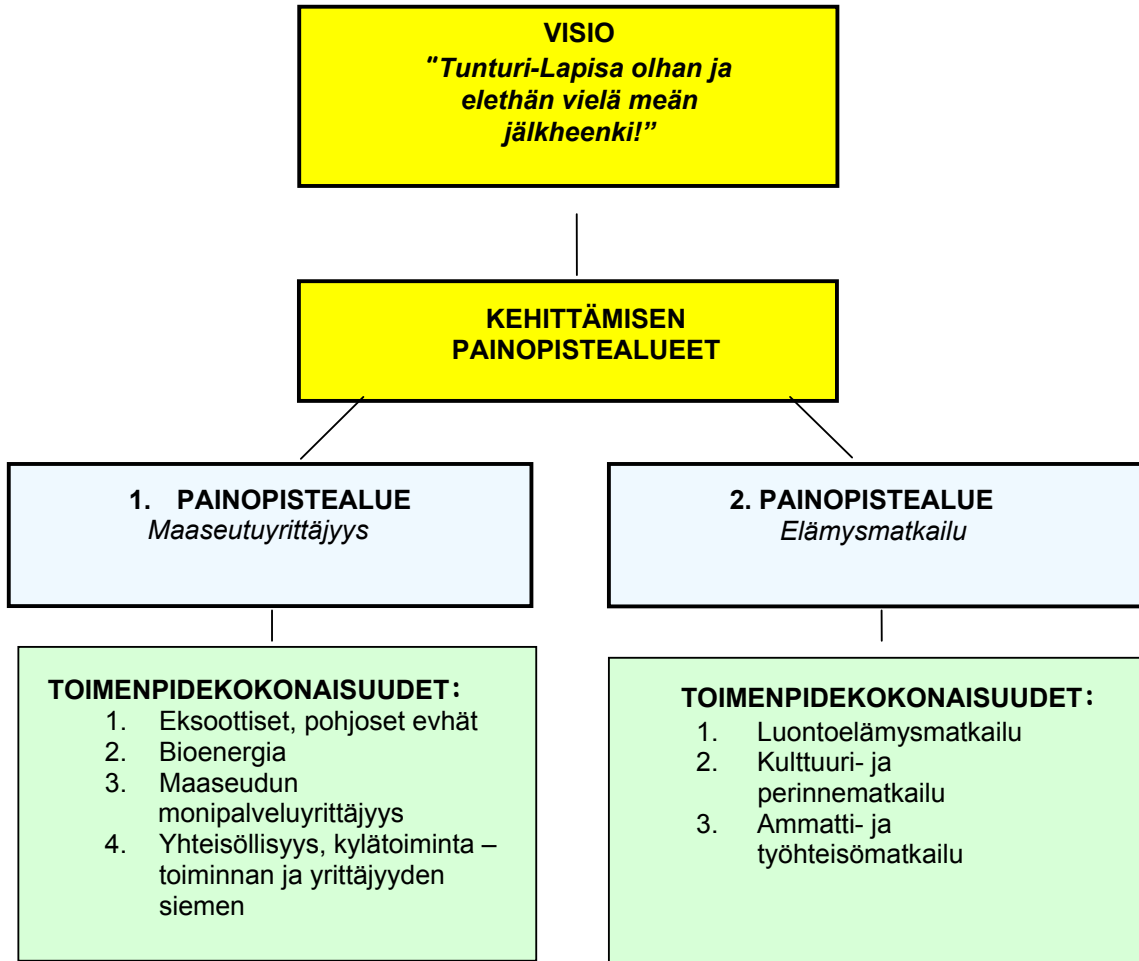
letta. Yritykset ovat pieniä, mutta niiden osaaminen ja erikoistuminen ovat korkealla tasolla. Näiden kautta Lappi-imago kasvaa ja alueella on vahva paikallistason toimijaverkosto.

Muut määrälliset tavoitteet ovat koulutettujen henkilöiden määrä 390, uusia tuotteita/tekniikoita tuottavien yritysten lkm. 15, uusia tuotteita/tekniikoita 18 kpl, uusien palveluiden määrä 13, säilytettyjen palveluiden määrä 2, tiedotus ja aktivointitilaisuuksien lkm. 109 ja niihin osallistuneet henkilöt 1 810.

Laadulliset tavoitteet ovat yhteistyöverkostojen syntyminen, kylien vetovoimaisuuden lisääntyminen, asukkaiden aktiivisuuden ja osaamisen kasvaminen, talkoohengen elpyminen, elinkeinojen monipuolistuminen ja nuorten osallisuuden lisääntyminen.

Harvaanasutulla maaseudulla säilyy maaseutumainen ja tunturilappilainen maisemakuva, mikä on elämysmatkailun kannalta merkittävää. Matkailijat ja asukkaat itsekin viihtyvät hyvin alueella, jossa mainoslehtisten sininen hämärä, eksoottiset tunturit, elinvoimainen maaseutu ja hoidettu ympäristö ovat totta! Matkailija saa sieltä haluamansa palvelut ja kylien asukkaat jaksavat kehittää toimintaansa. Alueella on aito lappilainen mentaliteetti ja mahdolliset kulttuuriset koodit ovat näkyvillä.

4. KEHITTÄMISEN PAINOPISTEALUEET

Kuva 4. Uuden ohjelmakauden visio, painopistealueet ja toimenpidetekokonaissuudet Tunturi-Lapissa.

4.1 Maaseutuyrittäjyys

Maaseutuyrittäjyys on maaseudun tai harvaanasutun alueen yritystoimintaa. Yritysten tuotteet ovat luonnontuotteita, paikallistuotteita, maaseutumatkauluun ja kyläkulttuuriperinteeseen ja niiden jalostamiseen liittyviä tuotteita. Seutukuntamme paikallis- ja aluekulttuurit, porotalous, saamelainen poronhoito ja saamelaisuus, kalastus, maa- ja metsätalous, tuottavat edelleen elinkeinomahdollisuuksia alueen asukkaille. Tuotantolähtöisestä ajattelumallista on kuitenkin kallistuttava enemmän markkinavetoiseen ajatteluun. Markkinat suosivat paikallisia tuotteita, itsetehtyä. Matkaulu tarjoaa työllistymismahdollisuuksia peruspalvelujen lisäksi muun muassa käsitöiden, luonnontuotteiden ja lähiruoan tuotannossa, ohjelmalveluyrittäjyydessä sekä kylämatkauluissa.

Pohjoisen maaseutuyrittäjyyden onnistumisen peruskivenä on erikoistuminen ja tuotteiden valmistus vähintään oman seutukunnan käyttöön. Tällä hetkellä vain alle 10 % matkailukeskuksissa myytävistä elintarvikkeista on paikallista tuotantoa.

Maaseutuyrittäjyyden muodot ovat muuttumassa toimintaympäristön uusien tarpeiden sekä Euroopan Unionin maaseutupolitiikan myötä. Se että ”puikula kasvaa yölläkin”, ei yksin riitä turvaamaan Lapin tulevaisuutta vaan valtiovallan on tunnustettava pohjoisen erityisolosuhteet. Globaalisti arktinen alueemme tarvitsee erityistoimia pärjätäkseen eurooppalaisessa kilpailussa.

4.1.1 Eksoottiset, pohjoset evhät

Kuvaus

Puhtaus ja luonnonmukaisuus ovat Tunturi-Lapin valtteja. Yöttömästä yöstä arominsa saavat marjat, sienet ja yrtit sekä tunturialueen omaleimaiset herkut, tunturirautu ja -siika, lohi, harri sekä poronliha ja riekko, takaavat eksoottisia kulinaarisia elämyksiä. Näiden luonnontuotteiden tuotteistaminen ja kaupallinen hyödyntäminen ei ole vielä päässyt kunnolla käyntiin. Tunturi-Lapin ”antimia” ovat myös mm. revontulet, keskiyön aurinko, tunturit, kylmyys ja lumi. Porotalouden, saamelaisen poronhoidon, pohjoisen maatalouden, poiminta- ja keruukulttuurin sekä pohjoisten luonnonelämysten tuotteistamista edistetään uudella ohjelmakaudella ja tuotteista luodaan myös kansainvälisesti kiinnostavia tuoteperheitä.

Luonnontuotealalla heikkoutena on liiketoimintaosaamisen puute ja yrittäjien ikääntyminen. Tuotekehittely ja markkinointi on kallista ja aina tuotteita ei osata hyödyntää käyttöpaikassa parhaalla mahdollisella tavalla. Alalla on tutkimus- ja koulutustarpeita sillä luonnonläheisyydestään huolimatta se on vieras alue monille toimijoille.

Lapinkäsitöissä kuten myös muissa lappilaisissa käsitöissä luonto on mukana töiden suunnittelussa ja toteutuksissa. Käden työt valmistetaan useasti pahkasta, luusta, villasta ja muista luonnon omista raaka-aineista.

Tavoite

Tavoitteena on Tunturi-Lapin elintarvikeomavaraisuuden nosto. Pohjoisessa maataloudessa pyritään säilyttämään nykytaso. Poronhoito ja porotalous on lappilaisen maaseudun vahvakulttuurinen ja omaleimainen elinkeino ja vetovoimainen tuote. Porotalous kehittyy taloudellisesti nykyistä kannattavammaksi monialaiseksi elinkeinoksi. Alkutuotannon yhteydessä jalostetaan paikallisia tuotteita.

Saamelaisten perinteistä poronhoitoa, joka perustuu vaihtolaitumien käyttöön, edistetään mahdollisuuksien mukaan ja pyritään toimeentulomahdollisuuksien ja elämisen edellytysten turvaamiseen saamelaisalueella.

Luonnontuoteala ja muu Lapin luonnon ja sen erityispiirteiden hyödyntäminen kasvaa ja kehittyy merkittävästi Tunturi-Lapissa. Nämä tarjoavat lisäansioita, monipuolistavat tuotantoa ja palveluita, antavat mahdollisuuden kausiluontoiseen työllistämiseen jne. Luonnon arvot ja uusiutuvat luonnonvarat nousevat yhteisestä maaperästä, jonka hyödyntämistä ohjaa kestävä kehityksen periaate. Raaka-aineet jalostetaan siten, että niiden ominaispiirteet näkyvät ja käyttö on luontevaa ja innovatiivista. Tavoitteena on saada kokonaan uusia tuotteita ja elämyksiä markkinoiden hyödynnettäviksi. Tähän luetaan kuuluvaksi myös käsityöhön pohjautuva elinkeinollinen kehittäminen.

Tuettava toiminta

Maaseutuyritysten ja –yhteisöjen kehittämis- ja tutkimushankkeet ja investoinnit, joilla edistetään porotaloutta ja saamelaisten poronhoitoa, pohjoista maataloutta, poiminta- ja keruukulttuuria, käsityöläisyyttä ja niihin perustuvaa tuotekehitystä, tuotteiden markkinointia ja liiketoimintaosaamista ja toimijoiden verkostoitumista.

Ympäristönäkökohdat huomioonottavat kehittämishankkeet ja investoinnit, jotka edistävät yrittäjien verkostoistoitumista ja jatkojalostusta ja elinkeinollisen toiminnan aloittamista tai laajentamista ja monipuolistamista kestäväen kehityksen periaatteita noudattaen, ja jotka nostavat yrittäjien liiketoiminnallisen osaamisen tasoa.

Hyödynsaajat

Olemassa olevat ja uudet yrittäjät, raaka-aineen hankkijat, jatkojalostajat ja tuotteiden loppukäyttäjät. Poro- ja maatalous- ja muut maaseutu- ja matkailuyrittäjät, elämyksiä hakevat matkailijat, alueen asukkaat ja Tunturi-Lapin imago.

4.1.2 Bioenergia

Kuvaus

Puuenergian käytöllä on myönteisiä vaikutuksia matkailuun, porotalouteen ja metsien virkistyskäyttöön. Tunturi-Lappia markkinoidaan Euroopan keuhkoina ja alueena, jonka ilma on maanosan puhtain. Siten esim. lämmitysratkaisut eivät ole yhdentekeviä valistuneiden keskieurooppalaisten matkailijoiden mielestä. Puun poltto ei lisää haitallisten kasvihuonekaasujen määrää, joten oikeilla energiaratkaisuilla edistetään välitöntä mielikuvaa puhtaasta alueesta. Energiapuun ja hakkuutähteiden kerääminen helpottavat kaikenlaista metsissä liikkumista ja edesauttavat jäkälän kasvua. Pensaikkojen perkaaminen ja nuorten metsien kunnostus ja ovat tärkeitä toimenpiteitä perinnemaisemien ylläpidossa ja matkailijoiden ja kylien asukkaiden viihtyvyyden parantamisessa. Ne ovat myös energiataloudellisesti järkeviä toimenpiteitä, jos paikallisten lämpöläitosten polttoaineena voidaan käyttää näistä hoitotoista syntynyttä raaka-ainetta.

Metsätalouteen vakiintuu uusi, kannattava tuote muiden tavaralajien joukkoon. Energiapuun lähitulevaisuudessa osa kannolta polttokattilaan -tuotantoketjua. Energiapuuna hyödynnetään myös kuitupuuta. Pienpuun osuus jatkojalostuksesta kasvaa, koska päästökauppa vaikeuttaa turpeen polttoa ja öljyn hinta ei näytä alenevan. Lapin nuoret metsät kasvavat metsien ansiokkaan hoidon ja ojitusten ja kunnostusojitusten myötä, joten puuta ja megawatteja metsissämme riittää.

Puun käyttö energiantuotantoon työllistää raaka-aineen hankinnassa, lämmöntuotannossa ja lähikuljetuksessa, sekä koulutuksessa ja tutkimuksessa ja tuotekehittelyssä. Puuperäistä, kotimaista energiaa poltetaan koko seutukunnassa. Kittilään nousee lähes 8 MWh:n aluelämpökeskus, joka tavoitteena on ottaa tarvitsemansa energia ensisijaisesti paikallisista lähialueen metsistä. Tämä tarkoittaa useiden ammatti-ihmisten työllistymistä energiapuun korjuuseen, kuljetukseen ja hakettamiseen. Esimerkiksi Kittilän osalta korjattaneen arviolta 150-200 ha/v. harvennuseurometsiköitä energiantuotantoon.

Lämpöyrittäjyys on uusi maaseutuyrittämisen muoto, jota voidaan toteuttaa osuuskuntamuotoisena tai yksityisenä yritystoimintana. Suomen lämpöyrittäjätoiminnasta ollaan kiinnostuneita esim. Keski-Euroopassa.

Puuenergia on vain osa energiaketjua. Peltoja hyödynnetään energiakasvien viljelyssä ja mm. tuulivoimaa tuotetaan jo Enontekiön ja Muonionkin kunnissa. Eri energiamuodot ja niiden yhdisteleminen on pientaloissakin mahdollista.

Lapin bioenergiaohjelman puitteissa tehty innovatiivinen hanketyöskentely Lapin alueella (v. 2000-2006) ja sitä kautta saadut lukuisat päänavaukset (mm. energiaselvitykset, tuotekehittely, lämpöyrittäjyyskoulutus) ovat käynnistäneet myönteisen kehityksen puuenergia-alalla, jota

jatkamme mahdollisuuksien mukaan omalla toimialueellamme. Pyrimme vaikuttamaan osaamisemme ja kokemuksemme kautta koko Lapin hanketoimintaan bioenergian käytön ja kehittämisen hyväksi.

Tavoite

Energiaomavaraisuutta kasvatetaan hyödyntämällä metsiemme puuvarantoa. Samalla edistetään metsänhoitotoimenpiteitä ja puun arvokasvua sekä teollisuuden raaka-ainehankintaa. Lisäksi erilaisia energiamuotoja yhdistellään ja tuetaan bioenergian kehittämistä kansallisella ja kansainvälisellä tasolla. Tunturi-Lappi profiloituu energiantuotannossa kestävänsä kehityksen periaatteiden mukaisesti, ympäristöystävällisiin energiaratkaisuihin ja alentaa omalta osaltaan kasvihuonekaasujen muodostumista.

Tuettava toiminta

Bioenergiaan liittyvät tutkimus- ja kehittämishankkeet ja investoinnit, jotka edesauttavat uusien energiamuotojen käyttöönottoa tai toiminnan laajentamista.

Hyödynsaajat

Metsänomistajat, puunhankinnassa työskentelevät, paikalliset urakoitsijat, mahdolliset lämpöosuuskunnat tai muut osuuskunnat, energian loppukäyttäjät, metsien virkistyskäyttäjät ja matkailuelinkeino.

4.1.3 Maaseudun monipalveluyrittäjyys

Kuvaus

Maaseudulla asumisen ja hyvinvoinnin näkökulmasta keskeisin ongelma on palvelujen saataavuus ja niiden osittainen puuttuminen. Maaseutukuntien mahdollisuudet tuottaa peruspalveluja kuntalaisilleen ovat heikkenemässä, koska yksipuolinen väestörakenne ja vähenevä väestö heikentävät kuntien veropohjaa ja aiheuttavat siten vaikeuksia ylläpitää ja kehittää julkisia palveluita. Maaseudun palvelujen turvaaminen jatkossa on haasteellista. Vanhempien ikäluokkien koon kasvun ja työikäisen väestön pienenemisen yhteisvaikutuksena huollettavien määrä suhteessa työikäisiin kasvaa. Tämä merkitsee mm. hyvinvointipalvelujen kysyntää ja aiheuttaa oman muutospaineen palvelurakenteelle.

Myös uuden tai vahvan toimialan myötä syntyy tarve uudentilaisille palvelutuotteille. Lähellä kotia tai kotikylässä tapahtuvat palvelut edesauttavat alueen asukkaiden ja kyläläisten hyvinvointia ja viihtyvyyttä. Näitä ovat mm. hoiva- ja terveyspalvelut, ruoka- ja ateriapalvelut ja henkiseen ja fyysiseen virkistäytymiseen liittyvät palvelut.

Tavoite

Tavoitteena on monialainen maaseudun ja kylien yritystoiminta, joka antaa mahdollisuuden nuorille, työikäisille ja ikäihmisille asua ja toimia kylissä ja harvaan asutulla maaseudulla. Tämä on sekä palvelujen tuottamista että niiden hyödyntämistä. Tavoitteena on maaseudun elämänlaadun parantaminen ja uusien mallien luominen ja niiden täydentävä rooli suhteessa julkisiin palveluihin.

Tuettava toiminta

Kylien, asukkaiden, yrittäjien ja yhteisöjen kehittämis- ja investointihankkeet, jotka toteuttavat toimenpiteessä mainittuja palveluita ja edistävät niiden syntymistä ja täydentävät julkisia palveluita. Toimenpiteen tarkoituksena on kohdentaa nimenomaan maaseudulle palveluita, jotka sieltä puuttuvat ja syntyessään edistävät taajamakeskusten ulkopuolella asuvien ihmisten palveluiden saatavuutta.

Hyödynsaajat

Maaseudun asukkaat, kyläläiset ja kylämatkailijat.

4.1.4 Yhteisöllisyys, kylätoiminta – toiminnan ja yrittäjyyden siemen

Kuvaus

Lapin maaseutu on käynyt läpi rakennemuutoksen perusmaataloudesta ja poronhoidosta palvelukulttuuriin ja uusien toimintatapojen omaksuminen ja asenneilmapiirin muuttuminen vaatii aikansa. Yhteisöllisyydestä ja sukupolvien toiminnallisesta ketjusta syntyy hyvinvoiva ympäristö, joka kuvastaa asukkaidensa arvoja, elämäntapaa, elinkeinoja, historiaa. Perinteet siirtyvät isältä pojalle, kulttuuriperinnön merkitys kasvaa tulevaisuudessa. Yksilöllisyys ja erilaisuus kiehtovat ja tämä alueiden toiminnallista arkea ylläpitävä toiminta ja varsinkin sen tulos onkin alueen matkailullisen ja asuinpaikkakuntana sen vetovoimaisuuden lähde. Perinnemaisemat ja hyvinhoidettu ympäristö, perinteiset kädentaidot, historian tuominen lähelle tuotteistettuina palveluina houkuttelee niin ohikulkijoita kuin pysyviäkin asukkaita. Kulttuurin ylläpitäminen tuo henkistä hyvinvointia ja edistää pitkällä aikavälillä maaseutuyrittäjyyttä, koska sosiaalisen pääoman ansiosta asukkailla on paremmat valmiudet kehittämiseen/kehittymiseen, joka voi itää yrittäjyyteen asti.

Elävä paikalliskulttuuri on alueellisen identiteetin perusta ja siten edellytys sekä omanarvontuntoisen yksilöllisyyden kehittymiselle että uusien elinkeinojen syntymiselle.

Tavoite

Kylätoiminta vahvistuu. Kylätoiminta perustuu suunnitelmalliseen työhön. Opitaan toimimaan yhdessä ja opitaan oppimaan. Tavoitteena on toimivia kyliä, joiden asukkaat osaavat ja haluavat hyödyntää niitä elinkeinollisesti. Kylissä on yrittämiselle mahdollisuus usean eri toimijan avulla. Kylät voivat rakentaa yhteistyössä palvelukokonaisuuksia, joita he tarjoavat eri kohde-ryhmille. Tämä elävöittää kylän elämää itsessään ja tuotteistaminen on hauskaa ja sinällään virikkeellistä yhteistä toimintaa kyläläisten kesken. Yhteinen suunnittelu antaa mahdollisuuden jokaisen tuoda oman osaamisensa samaan pöytään. Samalla toimitaan omaksi että muiden hyväksi!

Edistetään maisemasuunnittelua ja sen toteutusta. Kyläyhdistyksiä kannustetaan huomioimaan kyläsuunnitelmissa myös fyysinen ympäristö.

Tuettava toiminta

Kyliä, yhteisöjen ja kyläläisten kehittämishankkeet ja yleishyödylliset investoinnit, jotka edistävät toimenpiteessä mainittuja asioita ja kyliä elinkeinollista otetta.

Hyödynsaajat

Kylät, yhteisöt ja alueen asukkaat.

4.2 Elämysmatkailu

"Elämys on ainutlaatuisena kokemuksena eräänlainen vihlaisu päässä, jota ei voi suunnitella eikä omistaa, eikä siihen voi tarrata kiinni".

P. Tiainen

Elämysmatkailun tavoitteena on tarjota mm. mielihyvän kokemuksia ja jännittäviäkin haasteellisia elämyksiä alueen matkailukohteissa ja varsinaisten matkailukeskusten ulkopuolella olevissa

kohteissa. Eurooppalaisesta näkökulmasta alueemme tärkeät vetovoimatekijät ovat koskemattomat luontoalueet, Lapin eksotiikka, puhdas ympäristö, vuodenajat, lumi ja jää. Meille tyystin arkipäiväinen hiljaisuus on suojelukohde Euroopassa. Suomen ainoat suurtunturit avaavat myös erityisiä matkailullisia mahdollisuuksia seutukuntaan, jossa matkailu on pääelinkeino. Matkailu myös kansainvälistyy kaiken aikaa ja yritykset kansainvälistyvät ulkomaalaisten asiakkaiden tarpeita varten. Asiakkaina on sekä elitistisiä seikkailijoita että repputuristeja, niinpä tuotteet ovat räätälöity eri tarpeisiin. Seutukunnan matkailun ns. veturiyrityksissä työskentelee mm. japanilaisia, englantilaisia, saksalaisia ja ranskalaisia työntekijöitä. Muu elinkeinotoiminta matkailun ympärillä on pienimuotoisempaa painottuen matkailua palvelemaan toimintaan.

4.2.1 Luontoelämymatkailu

Kuvaus

Revontulet, kylmyys, lumi ja jää, kaamos ja yötön yö ovat alueen arkea ja samalla osa lappilaista eksotiikkaa, jota matkailijat voivat kokea eri vuodenaikoina mm. hyvinsuunnitelluilla reitistöillä - tuntureilla, vesillä ja metsissä myös matkailukeskusten ulkopuolella varsinkin kesäaikaan. Kansallispuisto yhdessä suurtuntureiden kanssa on todellinen mahdollisuus luoda hyvinvointia matkailukeskittymien vaikutuspiirissä oleville kylille. Alueen perinteistä matkailua on ollut kalastus- ja vaellusmatkailu.

Luontoelämymatkailun monipuolistuminen on mahdollisuus, mutta samalla myös vaaratekijä. Toiminnan pirstaloituessa ja hajautuessa toimijat voivat eriytyä omille osa-alueilleen, jos heidän tuotteitaan ja palvelujaan ei kehitetä yhteistoiminnallisesti. Alueen monipuolisuus on paremmin hyödynnettävissä, kun toimijat yhdessä kehittävät matkailuelinkeinoa ja luovat tuoteperheitä yhdistellen eri teemoja.

Tavoite

Luontoelämymatkailua tuetaan verkostoimalla esimerkiksi majoitus-, ravitsemus- ja ohjelmapalvelu-yrityksiä ja tuotteistamalla elämyksellisiä palvelukokonaisuuksia. Tavoitteena on tukea uusien, elämyskokemuksiin pohjautuvien tuotteiden kehitystyötä ja markkinointia. Alueen matkailu-yritykset myyvät esimerkiksi lintujen ja kasvien bongaus -lomina sekä keuhkojen tuuletus- ja puhdistuslomina sekä muita terveys-, hyvinvointi- ja liikuntamatkailukokonaisuuksia. Mm. erityisryhmille suunnattu hyvinvointimatkailu voi jakaantua myös muille kuin perinteisille sesonkikausille. Kesällä tapahtuva matkailu on luontopainotteisempaa kuin talvimatkailu. Niinpä keskusten ympärille rakentuneet esim. kylämatkailuverkostot ovat avainasemassa palvelujen tarjoajina varsinkin kesäaikaan. Esimerkiksi kansallispuiston ympärillä toimii matkailuverkosto, joka on kaikkien hyödynnettävissä.

Uutena tulevaisuuden matkailuteemana on hyvinvointimatkailu, feelgood-matkailu, joka ottaa huomioon terveyden ja henkisen hyvinvoinnin asiakaslähtöisesti. Wellness-tuote voisi sisältää esimerkiksi alueemme tarjoaman hiljaisuuden tuotteistettuna.

Tuettava toiminta

Kehittämis- ja tutkimushankkeet sekä investoinnit, jotka auttavat yrittäjiä moniosaamiseen toimialallaan. Hankkeet ja investoinnit, jotka auttavat hyödyntämään paikalliskulttuuria ja niihin pohjautuvia tuotteita matkailussa tukien yritysten verkostoitumista, muuta yhteistyötä ja tuotteiden testaamista.

Hyödynsaajat

Paikalliset yritykset, uudet toimijat, alueen asukkaat ja matkailijat.

4.2.2 Kulttuuri- ja perinnematkailu

Kuvaus

Kulttuuri- ja perinnematkailu on kiinnostava uusi matkailumuoto, jossa tutustutaan paikalliseen elämäntapaan, alueen ihmisiin, elinympäristöön, luontoon ja kulttuuriin. Tämä edellyttää kylien identiteetin nostamista ja perinnemaisemien säilyttämistä, jopa niiden palauttamista. Verkostoimalla kyliä voidaan yhdistellä niiden vahvuuksia kokonaisuuksiksi. Perinnematkailureitistöt, jotka mahdollisuuksien mukaan seuraavat entisiä kyläläisten kulkureittejä, johdattavat matkailijoita kylästä kylään. Reitistöjen varsilla tutustutaan kylien historiaan ja entisaikojen elämäntapaan. Tämä tuo uusia ohjelmapalvelumahdollisuuksia kyläläisille, jotka tuntevat paikallishistorian ja kykenevät tuotteistamaan sitä.

Tavoite

Alueen kansanperinne ja kylien omaperäinen kulttuuri nostetaan matkailussa yhdeksi vetovoimatekijäksi. Kyliä aktivoidaan niiden oman historian, tarinaperinteen ja perinnemaiseman vaalimiseen ja niiden hyödyntämiseen elinkeinollisesti. Perimätietoa siirretään sukupolvelta toiselle ja nuoret oppivat tuntemaan omat juurensa ja arvostamaan kotiseutuaan. Toimenpiteellä turvataan myös arvokkaiden perinnebiotooppien, kulttuurihistoriallisten ja maisemallisten arvojen säilyminen.

Tuettava toiminta

Hankkeet ja investoinnit, joilla voidaan elinkeinollistaa ja ylläpitää kylien ja alueen kulttuureita ja perinteitä ja toteuttaa muita edellä mainittuja tavoitteita, jotka ovat sidoksissa alueen omaisaisuuteen ja sen säilyttämiseen ja hyödyntämiseen.

Hyödynsaajat

Kylien ja tunturikeskusten matkailuyrittäjät, matkailijat ja vierailijat, alueen asukkaat.

4.2.3 Ammatti- ja työyhteisömatkailu

Kuvaus

Ammatti- ja työyhteisömatkailussa hyödynnetään alueen erikoisolosuhteita, luontoa ja sen hiljaisuutta sekä Euroopan puhtainta ilmaa, ihmisen ammatillisen ja inhimillisen kasvun lähteenä. Moderni informaatioteknologia mahdollistaa työelämän suunnittelun aivan uudella tavalla verkko- ja etätyöskentelyä hyväksi käyttäen. Yritysten ja muiden organisaatioiden työntekijät, työryhmät ja -yhteisöt voivat tulla Tunturi-Lappiin voimaantumaa ja hakemaan tukea työhyvintointiin ja työssäjaksamiseen.

Alueen erityisolosuhteet sopivat työskentelyolosuhteiksi myös eri alojen opiskelijoille ja tutkijoille. Kylmätekniikan tutkimuksen ja tuotekehittelyn alalta alueella on jo huomattavaa kokemusta, jossa on hyödynnetty esim. Muonion talvisia olosuhteita ja se on vakiinnuttanut paikkansa autotestauksen alalla.

Tavoite

Matkailu- ja ohjelmapalveluyritysten markkinoinnissa huomioidaan kohderyhminä yritykset ja muut organisaatiot, työryhmät ja -yhteisöt. Ammatti- ja työyhteisömatkailu tulee tutummaksi ja on yksi kasvava asiakaskohderyhmä tavallisten matkailijoiden rinnalla. Matkailu keskittyy myös sesonkien ulkopuolisiin ajankohtiin.

Tuettava toiminta

Hankkeet ja investoinnit, joiden avulla tuotteistetaan ja markkinoidaan uudenlaisia palvelukokonaisuuksia työssäkäyville ihmisille, työryhmille ja -yhteisöille sekä opiskelijoille innovatiivisesti eri palveluja yhdistellen.

Hyödynsaajat

Työelämä, koulutus ja tutkimus, alueen yritykset.

5. RAHOITUS

5.1 Kokonaisrahoitus

Kokonaisbudjetti on laadittu vuosille 2007-2013. Oheisesta rahoitustaulukosta näkyy kuntien ja julkisen rahan jakautuminen koko ohjelmakaudelle.

Taulukko 4. Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishojelman kokonaisrahoitus

Kokonaisrahoitus	Kunnat	EU+valtio	Julkinen yht.	Yksityinen	Kaikki yhteensä
vuositasolla	153 600 €	614 400 €	768 000 €	432 000 €	1 200 000 €
yhteensä	1 075 200 €	4 300 800 €	5 376 000 €	3 024 000 €	8 400 000 €
20 % julkisesta 80 % julkisesta 64 % kokonaisrah. 36 % kokonaisrah.					

Taulukko 5. Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishojelman kuntarahoitusosuudet

	asukkaat	vuodessa	yhteensä	% osuus
Enontekiö	1 998	21 712 €	151 981 €	14,14
Kittilä	5 833	63 385 €	443 696 €	41,27
Kolari	3 862	41 967 €	293 769 €	27,32
Muonio	2 442	26 536 €	185 754 €	17,28
yhteensä	14 135	153 600 €	1 075 200 €	100 %

5.2 Rahoituksen jakautuminen Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishojelman painopisteisiin

Taulukko 6. Rahoituksen jakautuminen Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishojelman painopiste-alueisiin ja toimenpiteisiin

	Kokonaiskustannukset €
Maaseutuyrittäjyys 65 %	4 194 008
Eksoottiset, pohjosest evhät	2 516 404
Bioenergia	419 401
Maaseudun palveluyrittäjyys	419 401
Yhteisöllisyys, kylätoiminta	838 802
Elämysmatkailu 35 %	2 258 312
Luontoelämysmatkailu	1 242 072
Kulttuuri- ja perinnematkailu	677 493
Ammatti- ja työyhteisömatkailu	338 747

5.3 Rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain

Rahoituksen alustava arvio sen jakautumisesta ohjelmakaudella 2007–2013 toimintalinjoittain ja niiden toimenpiteisiin on esitetty alla olevassa taulukossa. Rahoituksen jakaumaa täsmennetään, kun lopullinen rahoituskehys on varmistunut. Rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain + toimenpiteittäin on esitetty Liitteessä 8.

Taulukko 7. Vireä Tunturi-Lappi –kehittämishojelman rahoituksen jakautuminen toimintalinjoittain ja toimenpiteittäin

	EU+valtio	kunta	yksityinen	kokonaisrahoitus
TL 1 yht.	177 660	45 780	196 560	420 000
TL 2 yht.	84 250		84 250	168 500
TL 3 yht.	2 480 746	639 884	2 743 190	5 863 820
TL 4				
421	784 000	196 000		980 000
431	774 144	193 536		967 680
TL 4 yht.	1 558 144	389 536		1 947 680
Yhteensä	4 300 800	1 075 200	3 024 000	8 400 000

TL 1: Maa- ja metsätalouden kilpailukyvyyn parantaminen

TL 2: Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen

TL 3: Maaseutualueiden elämänlaatu ja maaseudun elinkeinoelämän monipuolistaminen

TL 4: Leader

421: Alueiden ja valtioiden välinen yhteistyö

431: Paikallisen toimintaryhmän toiminnan takaaminen, pätevyyden hankkiminen ja toiminnan edistäminen

5.4 Kuntien sitoutuminen kehittämishojelmaan ja sen rahoittamiseen

Kolarin, Kittilän, Enontekiön ja Muonion kunnat ovat sitoutuneet KKTM ry:n kehittämishojelmaan ja sen rahoituskehukseen vuosille 2007–2013, Liite 9.

6. SEURANTA

Ohjelman toteutumista seurataan toimintaryhmässä ja rahoittajien taholta. KKTM ry. raportoi toiminnastaan annettujen ohjeiden mukaisesti viranomaisille.

Hankkeita seurataan hankekohtaisesti. Rahoituksen toteutumista eri lähteistä (EU, valtio, kunta ja yksityinen raha) tarkastellaan sekä hankekohtaisesti että toimintalinjoittain ja koko ohjelman tasolla.

Ohjelman toteutumista seurataan numeerisina ja laadullisina indikaattoreina. Numeeriset indikaattorit ovat uudet syntyneet ja säilytetyt yritykset ja työpaikat (htv). Laadullisina tavoitteina pidetään kylien elinvoimaisina säilymistä, alueen elinkeinojen monipuolistumista niin seutukunnan kuin yrittäjän tasollakin, tasa-arvon toteutumista ja nuorten osallistamista. Kestävän kehityksen toteutuminen ja KKTM ry:n oman toiminnan tehokkuus ovat laatuindikaattoreita seurannassa.

Toiminnallinen laatu pohjautuu hallitus- ja toimihenkilötyöskentelyn sujuvuuteen, hankkeiden nopeaan käsittelyyn, reagointiin kentän palautteeseen ja oman toiminnan säännölliseen ana-

lyysiin ja kykyyn vastata muuttuviin tarpeisiin. Sitä seurataan säännöllisin väliajoin itsearvioinnilla ja vastataan viranomaisilta saatuun palautteeseen sen edellyttämällä tavalla.

Hallituksen kolmikannan toteutumista seurataan vuosittain syyskokouksen yhteydessä.
